

Peter Widén

DEN SYRISKA KATASTROFEN

En Marxistarkiv-publikation – April 2015

Följande text är ett försök att slå fast ett förhållningssätt till den katastrofala utvecklingen i Syrien från början av 2011 till nu (april 2015) då Islamiska Staten går härjande fram. Undertecknad tillhör en grupp inom Socialistiska Partiet som under denna tid riktat kritik både mot de inom vänstern som har hamnat i knät på Assadregimen och de som fungerat som okritiska påhejare till det väpnade upproret. Vi har hävdad att båda dessa riktningar hamnat fel. De senaste månadernas händelseutveckling har förvisso inte givit oss anledning att skifta ståndpunkt.

Varför koncentrera sej på en debatt om den syriska utvecklingen? För det första är ”den arabiska våren” en av de viktigaste (och i sitt tidigare skede så hoppigivande) företeelserna som marxister har haft att ta ställning till under 2000-talet. Precis som det spanska inbördeskriget ledde till att strategiska skillnader inom arbetarrörelsen blottades så är förhållandet också så vad det gäller utvecklingen i Syrien. För det andra så är det enorma lidandet och mängden drabbade (dödade, skadade, fördrivna, utblottade) så bedövande stort så att varje demokratisk socialist med nödvändighet måste ställa frågor om vad som hänt och vad som kunde gjorts annorlunda.

Vi har gång på gång visat hur fel den del av vänstern (Myrdalianer m.fl.) har som utifrån analysen att konflikten i grunden är en konflikt mellan imperialismen och den syriska staten avfärdar motståndet mot Assadregimen som imperialismens förlängda arm. En av de värsta representanterna för denna riktning är Anders Romelsjö med sin blogg. Men vi kritiserar också dem som – givet Syriens religiösa splittring, regimen roll i denna verklighet och olika regionala makters (Saudiarabien och gulfstaterna) liksom imperialistiska makters (USA, EU-länder, Ryssland) strävanden – inte kunnat se att själva *våldsamheten* i konflikten *i sig* hela tiden underbyggt aggressiv sekterism och gynnat reaktionära krafterns intressen. Vi har hävdad

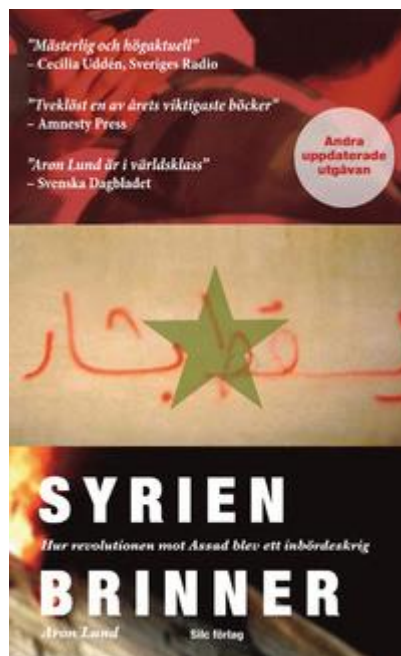
att ett eldupphör varit den enda möjligheten för progressiva krafter att kunna hävda sej, ja t.o.m. att kunna överleva.

I det följande kommer vi att försöka visa på de historiska förutsättningarna och händelseförloppen och peka på att en annan politisk utveckling hade varit nödvändig och också möjlig. Bland dem som förespråkat väpnat uppror finns naturligtvis en hel skala av schatteringar, från dem som stöder tanken på en islamisk stat och vill bekämpa inte bara Assad, utan även sekulära delar av oppositionen, till dem som stöder just sekulär demokratisk opposition och ibland anser att denna opposition måste föra ett tvåfrontskrig mot Assad och mot islamister som IS och al-Nusra fronten (al-Qaidas syriska gren). Det finns också dom (t.ex. webbsiten ”Democratic Revolution Syrian Style”), som vill se enhet mellan sekulära krafter och delar av islamismen.

(Med *sekulär politik* menar vi att man vill skilja religion från politik, att staten ska vara skild från religionen och att människor ska kunna leva tillsammans oavsett religion. Religiös uppfattning ska med andra ord vara en *privatsak*. Ordet ”sekulär” kommer att användas ofta i denna text.)

Inom vårt parti har vi fått debattera mot kamrater som velat se stöd till just sekulära och demokratiska krafter väpnade kamp. Det finns naturligtvis inga krafter inom vänstern som stöder Islamiska Staten och jag kommer inte heller i denna text att argumentera mot åsikten att Islamiska Staten ska stödjas. Avståndstagande från denna reaktionära mordmaskin ser jag som given.

Mycket av fakta och händelseförlopp som presenteras i denna text är hämtade ur standardverket om den syriska konflikten: Aron Lunds bok *Syrien Brinner*. Den rekommenderas varmt till alla som vill ha en allsidig och djuplodande information i ämnet. En annan viktig källa är naturligtvis Stig Erikssons nyhetsbrev *ArabRevoDesk* och *NewsDesk*, liksom Martin Fahlgrens informationsförmedling på marxistarkiv.se. Dessa källor är ovärderliga.

Syrien – bakgrund

Den nuvarande Syriska arabiska republiken såg dagens ljus 1947. Fram till första världskriget hade området varit en del av det turkiska osmanska imperiet. Efter 1919 administrerades området som ett mandat av en av de segrande kolonialmakterna, Frankrike. Efter andra världskriget förmådde inte Frankrike hålla fast mandatet. Libanon avskiljdes och den nya syriska republiken hyste flera olika religiösa grupperingar. Majoriteten var sunnimuslimer, men flera minoriteter existerade vid sidan av sunnimajoriteten. Det fanns klassiska shiamuslimer (samma riktning som dominerar i Irak och Iran), det fanns druser och kristna. Och en viktig minoritet var alawiterna, som utgjorde kanske 15 procent av befolkningen. Denna religiösa riktning har beskrivits som en variant av Shia-islam, men med inslag av förislamiska och kristna element.

Syrien är dessutom etniskt och språkligt delat. De flesta är araber, men en kurdisk minoritet finns i norra Syrien och i storstäderna. Kurderna är religiöst oftast sunnimuslimer men deras modersmål tillhör inte som arabiskan den semitiska språkfamiljen. Kurdiskan är ett indo-europeiskt språk, besläktat med persiskan. De cirka 1,6 miljonerna kurderna utgör närmare tio procent av Syriens befolkning. Det totala antalet kurder i regionen (förutom Syrien grannländerna Iran, Irak och Turkiet) beräknas uppgå till mellan 40 och 50 miljoner.

I Syrien finns även en turkmenisk minoritet och tidigare fanns också en stor judisk befolkningsgrupp.

Den syriska arabiska republiken kom att under sina första decennier att domineras av stora godsägar- och handelsfamiljer från den sunnimuslimska folkgruppen. Den mest förtryckta och eftersatta gruppen var alawiterna, som så gott som uteslutande försörjde sej som småbönder och jordproletärer.

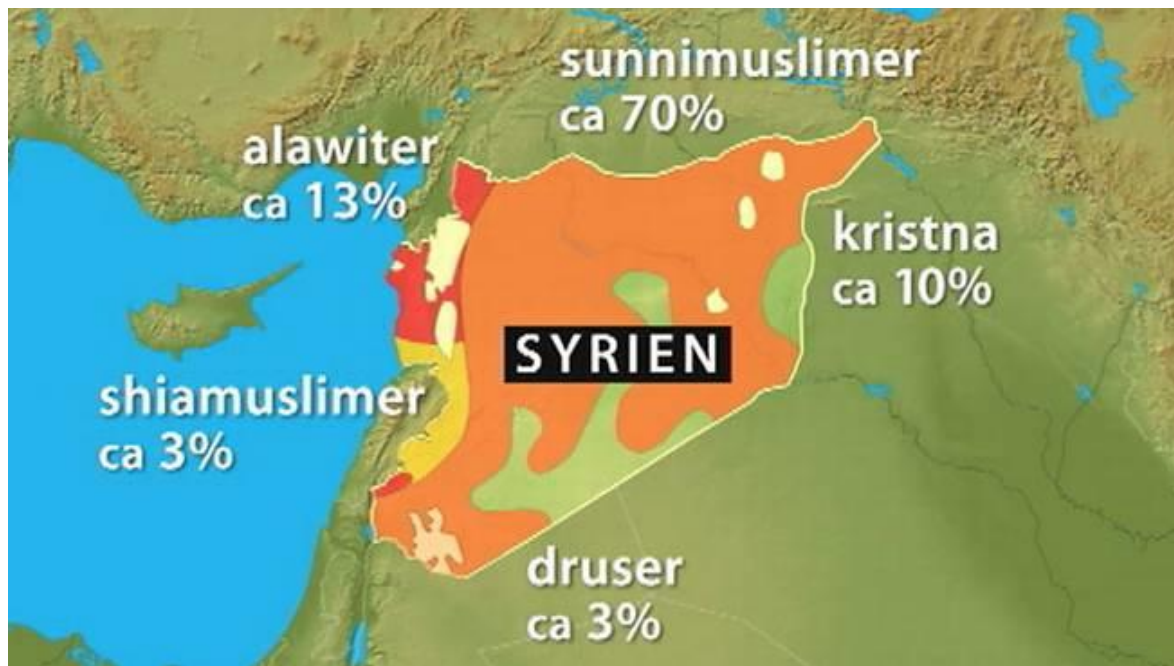
De var koncentrerade till de s.k. Alawiterbergen på kustremsan norr om Libanon. Olika sunnimuslimska fraktioner turades om vid makten i det statskuppstäta Syrien. Samtidigt undergick armén en förändring. Allt fler unga män från de fattiga alawit-byarna tog värnning, medan allt fler sunnimuslimer köpte sej fria från tjänst i armén. Precis som i övriga tredje världen började vänsterströmningar och nationalistiska riktningar växa i Syrien, och dessa partier och rörelser började värva friskt bland unga officerare. Kommunistiska och socialistiska grupper bildades. Bland de nationalistiska organisationer som såg dagens ljus var den viktigaste *Baathpartiet*. 1963 genomfördes en kupp och 1966 ytterligare kupp som förde den mest vänsterinriktade delen av Baathpartiet till makten. Vänster i bemärkelsen att man genomförde nationaliseringar och en utjämningspolitik som vann de fattigas stöd. Alla fattiga, sunni så väl som shia och alawiter, gynnades på de rikas bekostnad. Men det var en förändring helt dirigerad uppifrån och ackompanjerad av brutalt förtyck gentemot all opposition.

Syrien deltog i sexdagarskriget mot Israel 1967 och led nederlag. Golanhöjderna ockuperades av Israel.

1970 genomförde försvarsministern Hafez al-Assad en kupp och rensade ut Baathpartiets vänster. Assad kallade sin kupp en ”korrigeringsåtgärd”. Politiken hade blivit alltför radikal och skulle nu vridas åt höger.

Hafez al-Assad tog ett fast grepp om makten. Under hans tid skulle den i mycket hög grad koncentreras till presidenten personligen. Men det finns inga diktaturer som svävar oberoende av de sociala klasserna och grupperingarna. En regim har alltid en social bas. I regering och parlament var de olika samhällsgrupperna någorlunda representativt företrädda. I parlamentet var sunni alltid i majoritet. Men det var i allt mindre grad i parlament och ministerier som de övergripande och avgörande besluten fattades. Det var armén och säkerhetstjänsterna som var de tunga instanserna som presidenten baserade sin makt på. Och där hade en fullständig och

betydelsefull rockad ägt rum. De eftersatta alawiterna dominerade nu totalt. Dessutom var presidenten själv alawit. Han säkrade sin makt genom att tillsätta folk som han litade på eller som var bundna till honom genom släktskap, klantillhörighet m.m. Likadant gjorde i sin tur de makthavare inom olika områden och på olika nivåer som han hade tillsatt. Resultatet blev att alawit-dominansen (som börjat byggas upp långt tidigare genom alawiternas inträde i armén) cementerades. Detta betydde dock inte att alawiter trängde undan den sunnitiska jordägar- och handelsmannaklassen. Självklart fanns det en viss social rörlighet men på de hela taget har alawiterna förblivit en ekonomiskt eftersatt grupp. Men i armé och säkerhetsapparat hade de fått inkomstmöjligheter och makt. Privilegier som de behållit tills dags dato.

Fördelning av olika folkgrupper i Syrien (mörkgult=shia, ljusgult=kristna, grönt=glest befolkat)

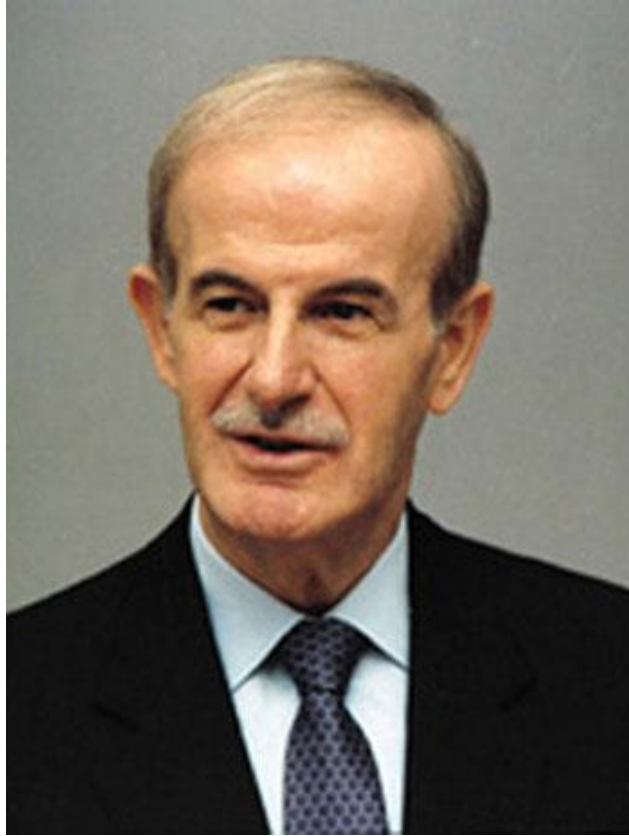
När det gäller klassförhållandena så innebar ändå Baathregimens maktövertagande en omfördelning till förmån för fattigare landsbygdsinnevånare oavsett religionstillhörighet. Detta ledde till ett stöd underifrån. Men vi talar *inte* om **makt för de fattiga**. Baathregimens politiska maktutövning har alltid handlat om diktat utgående från högsta ledningen.

Under 80-talets första år utkämpade Hafez al-Assads regim ett veritabelt krig med det sunnitiska *Muslimska Brödraskapet*. Grymheter och terror levererades från båda sidor. Striden slutade efter att regimen krossat Brödraskapets fäste i Hama. Tusentals, kanske tiotusentals, av stadens befolkning miste livet. Assadregeringen belade medlemskap i Muslimska Brödraskapet med dödsstraff. Under vissa perioder hängdes hundratals varje dag i Damaskus.

Hafez al-Assad älskade militant språkbruk (till exempel i Israel-Palestina-frågan) men han rörde sej också mycket taktiskt i politiken. T.ex. ställde han ju upp i Bush den äldres Irakkrig 1991. Regimotståndare till höger och vänster hölls nere av den mäktiga säkerhetstjänsten och oliktankande fick tillbringa decennier i hans fängelsehålor.

I inbördeskriget i Libanon intervenerade han och motarbetade de mera vänsterinriktade palestinierna och druserna.

När han avled 2000 utsågs hans son i bästa monarkistil till efterträdare. Bashar Assad hade till skillnad från sin far inga erfarenheter av fattigdom och ett hårt liv. Hafez al-Assad hade fötts i en fattig alawitisk kustby, medan Bashar föddes rakt in i det privilegierade skiktet.

Hafez al-Assad, Syriens president 1971–2000, far till Bashar al-Assad

Syriska trupper var fortfarande stationerade i Libanon. Efter att den saudisk-libanesiska miljardären och politikern Rafiq el Hariri (tidigare uppknuten till den syriska regimen och libanesisk premiärminister fram till 2004) mördats och Assadregimen utpekats som skyldig, tvingade massmobiliseringar och internationella protester Syrien att dra tillbaka sina trupper. Ett bakslag, men Bashar lyckades jobba upp sina positioner i Libanon igen. Att förlora inflytandet i Libanon finns inte på kartan för den syriska regimen. I Libanon har Syrien (tillsammans med Iran) den mäktiga *Hizbollah*-rörelsen som allierad. Denna shiitiska milis (som också är ett politiskt parti) har efter inbördeskriget behållit sina vapen och är i praktiken starkare än Libanons officiella armé. Det är ”den shiitiska halvmånen Iran-Syrien-Hizbollah” som de sunnitiska regimerna i gulfen och Saudiarabien med alla medel vill bekämpa. Hizbolla utkämpade 2005 en framgångsrik kraftmätning med Israel, vilken resulterade i det som beskrivits som Israels första nederlag.

Bashar Assad öppnade sin presidenttid med försiktiga reformer och prat om förändring. Den gamla nationalistiska och socialistiska oppositionen reagerade försiktigt positivt. Några trodde att Bashar verkligen var beredd att genomföra förändringar, andra såg hans trevanden som uttryck för svaghet. Hur som helst fick denna period ett abrupt slut. Dörren som stått på glänt slog igen även om repressionen inte kom att ligga på den nivå som rådde under Hafez al-Assads värsta år.

En oppositionsallians under beteckningen ”*Damaskusdeklarationen*” hade bildats 2005. Den bestod av äldre dissidenter, intellektuella, vänsterfolk och till och med folk från Muslimska Brödraskapet. Bashar al-Assad undvek till en början direkt repression mot denna grupp. ”*Damaskusdeklarationen*” å sin sida förde en försiktig politik. Många av dess ledande hade tillbringat decennier i Hafez al-Assads fängelsehålor. Nu manövrerade de försiktigt med hopp om en öppning.

Två ”moderniseringar” kom att präglade Bashar Assads fortsatta tid och framtiden.

Den första var de ekonomiska reformerna. Efter att ha slagit till reträtt när det gällde demokratiska lättnader lanserade presidenten, som komplement till den hårdare politiken, nyliberala ekonomiska förändringar. Statliga företag privatiserades, marknaden skulle få styra. Möjligen tänkte Assad på ostasiatiska länder (Kina fr. a.) där en snabb ekonomisk utveckling under marknadsekonomiska reformer skapat en acceptans för regimen inom framförallt det ekonomiskt resursstarka samhällsskiktet och en växande medelklass.

Dessa ”reformer” innebar att många av hans fars generationskamrater kastades ut från statsbyråkratin och ersattes av hans egna generationskamrater som kapitalistiska oligarker. Denna generation, som fötts in i det översta skiktet, utvecklade en livsstil och en konsumtion (sportbilar, utlandshopping, märkeskläder etc.) som våldsamt kontrasterade mot det allt fattigare liv som majoritetsbefolkningen levde. Ovanpå Syriens ekonomiska, kris orsakad av Hafez al-Assads överdimensionerade statsbyråkrati och Bashars nyliberala berikande av sina fränder, drabbades Syrien dessutom av flera år av svår torka (antagligen en effekt av den globala klimatförändringen), vilket drev stora bondegrupper från sina jordar in till städernas fattigkvarter.

Den andra viktiga ”moderniseringen” handlade om media. Satellitkanaler, internet och nya sociala media (facebook etc.) gjorde att den syriska ungdomen fick tillgång till information och kommunikationsmöjligheter som tidigare generationer saknat. Det var inte möjligt att dölja saker och ting som Hafez-regimen kunnat. Tillgången till dessa medier skulle komma att spela en stor roll under upprorets uppstart 2011.

Men paradoxalt nog gav denna ”modernisering” också reaktionära krafter en mäktig bas för verksamhet.

Salafistiska krafter (bokstavstroga sunni-islamistister) kunde från sina högkvarter i Saudiarabien och Gulfstaterna nå den syriska befolkningen. Den entusiasm som en gång funnits hos landsbygdsbefolkningen för Bathpartiet (grundat på partiets jordreformer och utjämningspolitik) hade till stor del malts ner genom Hafez al-Assads bygge av sin diktatoriska och ineffektiva statsapparat, och sonens nyliberala gynnande av landets jetset, förvärrade alltmer klyftan mellan styrande och styrda. Frånvaron av demokratiska folkliga organisationer och traditioner gav de fundamentalistiska salafistiska krafterna ett utrymme de inte missade. Och Bathpartiets oförmåga att inge hopp eller visioner innebar att islamister med moskéerna och nya medier kunde fylla tomrummet.

Det är alltså inte så att jihadismen plötsligt dök upp 2011 från ingenstans. Salafismen hade under flera år byggt sin bas i Syrien. Dess tillväxt var en del av den allt mer skärpta motsättningen mellan Shia och Sunni i hela regionen. De syriska minoriteterna (alawiter, kristna, druser etc.) såg med rädsla på den sunnitiska salafismens tillväxt och drog sej närmare regimen.

Den Arabiska våren och Syrien

När regimen i Tunisien föll och massorna började fylla Tahrirtorget i Kairo tändes naturligtvis hoppet hos många syrier som tvingats leva under regimen auktoritära styre. Utvecklingen i Libyen skulle visa sej få ödesdigra effekter på det som komma skulle i Syrien. I Libyen beslutade sej västimperialismen (USA, Storbritannien, NATO och Sverige) för att göra sej av med den nyckfulle Gaddafi. Den libyska regimen hade efter 11:e september 2001 visserligen inordnat sej i den USA-ledda världsordningen och t.o.m. hjälpt till med att tortera islamister när USA och England beställt tjänster av denna typ. Men när konflikten i Libyen började såg imperialismen sin chans. Gaddafi skulle bort. Detta kom att leda till att olika krafter i det syriska samhället kom att odla illusionen att USA och Nato även skulle sätta in militär mot Assad. Men imperialismen gör alltid bedömningar utifrån egna intressen. Och sätter man in

flyg och trupp så gör man det för att uppnå egna syften. Att de skulle göra det utifrån ”humanitära” intressen är en naiv illusion som varje betraktare av t.ex. utvecklingen i Mellanöstern de senaste decennierna borde vara befriad från. Och resultaten blir aldrig något som tjänar befolkningen. Exemplet Afghanistan, Irak och Libyen talar sitt tydliga språk. För att inte tala om USA:s permanenta stöd till projektet Israel. USA:s politik, med sitt Israelstöd, stöd till de reaktionära gulfstaterna och andra diktaturer och de förödande krigen de senaste decennierna är en grundorsak till det rådande eländet i denna del av världen. Tron att ”hjälp” från denna ”aktör” skulle vara lösningen på det syriska dramat saknar varje förankring i den politiska verkligheten.

I Syrien började olika nätaktivister i februari 2011 att uppmana till demonstrationer. Oppositionella i Damaskus, främst intellektuella och folk från de små demokratiska och socialistiska organisationer som under hårda villkor tagit sej genom de senaste decennierna, stod bakom olika försök till demonstrationer. Men det lyfte inte, regimen skickade ut sina civilklädda poliser, avskräckningen fungerade.

I mars 2011 skulle dock allting ändras. Och det som fick igång demonstrationerna i städerna var de plötsliga folkliga mobiliseringarna i det fattiga Deraa i södra Syrien.

Den gamla oppositionen

Men låt oss först se på hur den existerande politiska oppositionen såg ut. Vi har tidigare nämnt ”Damaskusdeklarationen” som bildades 2005. Den bestod av såväl sekulära nationalister och socialister som islamister och liberaler. Många av dess medlemmar hade genomlevt förföljelse och långa fängelsevistelser. Medelåldern var hög, de var ofta den Syriska oppositionens ärrade veteraner. Men deras rörelser hade krossats under Hafez al-Assad och de saknade till stor del organisatoriska band till massorna. Syrien präglades av frånvaron av breda och stora folkliga organisationer. Den opposition som fanns var nu på 2000-talet isolerad och koncentrerad till storstäderna.

Dessutom kom ”Damaskusdeklarationen” att splittras efter en linje som kommer att gå igen 2011. Sekulära nationalister som ”Demokratiska arabiska Socialistunionen” (partiledare: Hassan Abdelazim) och sekulära vänstermänniskor som Heitham Mannaa (ledare för en människorättsorganisation) kom att stå emot islamister, (Muslimska Brödraskapet och andra) och liberaler. Den första falangen var strikt sekulär (ville hålla religionen borta från politiken och motverka religiös sekterism) samt motsatte sej varje form av samarbete med väst-imperialismen.

Till den senare falangen kom, kanske förvånande, *Demokratiska Folkpartiet* att ansluta sej. Detta parti var en utbrytning ur Syriens Kommunistiska Parti och hade tidigare kallats ”SKP (politbyrå)” eller ”SKP (Turk)” Den senare beteckningen p.g.a. sin historiske ledare Riad el-Turk.

Turk hade genomlidit tortyr och långa fängelsestraff. Det längsta, 17 år i isolering, hade han avslutat 1998. När han släpptes kastade han sej in i förnyat arbete och fick uppleva ytterligare fängelsevistelser (dock betydligt kortare).

Riad el-Turk förblev obruten och är en man värd all respekt. Han kritiserade Mannaa för att ha illusioner om reformer och förespråkade själv en konfrontativ politik. Men denna principfasta attityd gentemot regimen fick honom också att glida iväg mot en ”fiendens fiende kan vara min samarbetspartner”-linje. Till skillnad från Mannaa var han villig till samarbete med Muslimska Brödraskapet, provästliga liberaler och USA-baserade exilorganisationer.

Riad el-Turk, generalsekreterare i Syriens Kommunistiska Parti (politbyrån) 1973-2005

Deraa

Den 5:e mars 2011 målar några pojkar några korta rader på en mur i Deraa, en stad på gränsen till Jordanien. En stad som ligger i det sunnidominerade Houran-distriktet. En landsända som under de senaste åren alltmer blivit en del av den eftersatta landsbygden. En landsdel som tidigare präglats av stöd till Baathpartiet, men som nu tappat banden till Damaskus och där makteliten och de nyrika i de nyliberala reformernas Syrien är främmande världar.

Där kliver några grabbar fram, inspirerade av den arabiska vårens folkliga protester, och skriver:

**DIN TUR HAR KOMMIT, DOKTORN!
FOLKET KRÄVER REGIMENS FALL!**

”Doktorn” anspelar på att Bashar al-Assad är utbildad ögonläkare.

Säkerhetstjänstens lokale chef Atef Nadjib svarade med att fängsla pojkarna och håna deras föräldrar och klanledare, när de vädjade om barnens frigivande. Detta ledde till en demonstration den 18:e mars. Säkerhetsstyrkorna svarade först med vattenkanoner och sedan med skarpa skott. Två demonstranter dödades. Parollerna hade varit krav på barnens frisläppande och en del lokala sociala krav. Den 19:e dödades flera demonstranter. Deraa exploderade i vrede. Demonstrationerna spred sej i det omkringliggande området.

Samtidigt tog demonstrationerna fart i Damaskus, delvis som en reaktion på det som hänt i Deraa.

Den syriska regimens förklaring var konspirationsteoretisk. Så här skriver den syriska regimens taleskvinna Boutheina Shaaban:

De valde inte Deraa av några sociala eller ekonomiska skäl, bara av geografiska orsaker, eftersom det är nära gränsen. Vapen och pengar kan enkelt nå dit genom de grupper som angriper Syriens säkerhet, stabilitet och värdighet. (AL sid 112).

Händelserna skulle alltså varit välplanerade aktioner utifrån. Fientliga stater eller islamistiska terrorister skulle ha legat bakom.

Även inom svensk pro-Assad-vänster har konspirationsteorier förekommit, t.ex. har tortyren och dödandet av den trettonårige Hamza al-Khatib¹ ifrågasatts och tanken att det är en propagandalögn kastats fram. T ex hittar man följande passus i inlägg från Britta Ring i *Flamman* (25/9 2013):

Den rörande historien om skolbarnen i Homs [felskrivning, ska vara Deraa – red] är jag skeptisk till. Den påminner alltför mycket om andra rörande historier som använts för att trigga interventioner i Mellanöstern. Som den om de irakiska soldaterna som på order av Saddam tömde kuvöserna på ett barnsjukhus och slängde barnen på golvet. Fabricerad av en ledande PR-firma på uppdrag av CIA.

Sanningen är att sociala försämringar och maktlöshet hade lagt en grund, skapat en miljö som bara behövde en tändande gnista. Arresteringen av barnen och det ohämmade dödliga våldet framförallt den 19:e mars tände elden. De väpnade styrkornas agerande speglade en våldskultur hos en regim som vant sej vid att oemotsagd kunna genomföra sin egen vilja och var kanske den enskilt avgörande utlösande faktorn. Demonstranterna reste den 18:e och 19:e *inga paroller om att störta regimen*. Endast sociala och demokratiska krav fördes fram. Regimen hade inte alls behövt svara som den gjorde. Men den auktoritära och våldsamma kulturen i maktapparaten hade lagt grunden för vad som komma skulle.

Fanns det då inga politiska aktörer från ”oppositionssidan” i Deraa? Jo, men de krafter som lyckades intervensera var av *en helt annan typ* än de som regimens ovan citerade taleskvinna pekade ut!

Heitham Mannaa

Människorättsaktivisten Heitham Mannaa (i exil i Paris) hade tillsammans med några kamrater i sin grupp författat ett dokument (”Kommunikén för Förändring”) som utifrån händelserna i Tunisien och Egypten krävde att Assadregimen skulle häva undantagstillståndet, släppa de politiska fångarna och genomföra demokratiska reformer. Föräldrarna till de fängslade pojkarna fick tag i dokumentet och spred det i tusentals kopior. Heithams bror, den marxistiska fackföreningsmannen Maan el-Oudat var på plats i Deraa och hjälpte till med demonstrationerna. Han verkade för att parollerna skulle begränsas till demokratiska och

¹ Se Bitte Hammargrens reportage i *SvD*: [Syrien pekas ut för ungas död](#)

sociala krav och att man inte, med paroller om regeringens avgång, skulle ge säkerhetsstyrkorna argument för attack. Maan el Oudat dödades senare samma år.

Den grupp som verkade i Deraa dessa dagar var alltså den som under hela händelseutvecklingen skulle motsätta sej väpnad kamp. En grupp som var stenhårt sekulär och lika stenhårt mot varje utländsk inblandning i Syrien. Alltså motsatsen till de grupper som Boutheina Shaaban antydde låg bakom de uppblossande protesterna i Deraa!

Masskamp – men vilken politik?

Demonstrationerna i Damaskus, som trevande satts igång av intellektuella och små oppositionsgrupper, för frigivande av politiska fångar och demokratiska reformer, flöt nu ihop med den utbredda vreden över regimens massakrer i Deraa. Varje fredag kom allt fler ut på gatorna. Frågan om hur kampen skulle föras kom omedelbart att ställas och det är en missuppfattning att väpnade konfrontationer kom långt senare när folk i blev tvungna att försvara sej. Väpnade aktioner mot regimens sida kom mycket snabbt. Och vi ska senare gå igenom hur, varför och av vem. Men låt oss först se på de olika politiska alternativen, där en stridsfråga var just synen på väpnad kamp.

Under året 2011 kom nämligen en linje med helt annan agenda än den Heitham Mannaa och Samordningsgruppen stod för att utkristalliseras.

För att förstå den processen är det nödvändigt att ta med ett nytt fenomen: *nätaktivisterna*.

Facebook, bloggar och parabler

När den arabiska våren inleddes började aktivister, ofta unga, att använda bloggar, facebook etcetera, för att sprida information och diskutera händelseutvecklingen. Många var unga syrier i exilen. En i processen viktig facebook-sida med namnet ”*The Syrian Revolution 2011*” startades av eskilstunabon Fida al-din al-Sayed och hans bror. Deras far Tarif al-Sayed var veteran i Muslimska Brödrskapet och skulle så småningom representera Brödrskapet i *Syriens Nationella Råd*. Här handlade om en helt annan linje än den som Heitham Manna och hans Samordningsgrupp stod för.

Dessa facebook-sidor och bloggar kom att spela en viktig roll som informationskällor för aktivisterna inne i Syrien. Filmer tagna med mobil kunde skickas till sidorna och blixtnsnabbt laddas upp och synliggöras för alla. Inne i Syrien bildades också aktivistnätverk som samlade information och skickade den till oppositionssidorna på nätet. Dessa kommittéer, ”tansiqiat”, samlade och distribuerade information och försökte på olika sätt ge hjälp i de massdemonstrationer som växte fram. Vi ska senare gå in på hur våldet växte fram men vi kan redan nu slå fast att regimens svar på demonstrationerna var urskillningslöst våldsamt. Men nätverken utgjorde inte någon verklig ledning i kampen.

Den nya tekniken möjliggjorde en snabb informationsdistribution och innebar att diktaturen inte längre kunde kontrollera vad folk fick veta. Även etablerade internationella massmedia kom att bli beroende av nätaktivisternas information. Al Jazeera, som öppet tog ställning för oppositionen, och blev förbjuden att ha korrespondenter inne i landet, använde helt enkelt aktivisternas sidor och bloggar som källor.

Denna situation ledde till att regimens försök att kontrollera informationsflödet inte fungerade. Men det betydde också att nya problem uppstod. Massmedia i väst sände, liksom Al Jazeera, Al-Arabiya med flera, kritiklöst ut aktivisternas information och filmer. Liksom regimens information var aktivisternas ofta färgade av den egna sakens behov. Till exempel kom frågan om våld riktad mot regeringssidan att sopas under mattan eller bortförklaras med konspirationsteorier (som att det var regeringssidan som dödade sina egna för att misskreditera oppositionen).

Al Jazeera är ju dessutom en nyhetskanal ägd av Qatars kungahus och därmed en högst aktiv part i konflikten. Qatar liksom Saudiarabien kom ju att bli de viktigaste sponsorerna av väpnat våld i Syrien och drivs av att bekämpa vad man ser som en shiamuslimsk maktallians bestående av Iran, Syrien och Hizbollah i Libanon. Denna politik, (liksom deras allmänna rädsla för folkliga strävanden) ledde ju till att både Saudiarabien och Qatar deltog i att slå ner den Arabiska Våren i Bahrein redan innan protesterna i Syrien tog fart. Tanken att Qatars och Saudiarabiens regeringar bekämpar Assad utifrån några demokratiska eller solidariska principer är naturligtvis absurd. Och det har till stor del varit dessa stater som bestämt var vapnen ska hamna på den syriska oppositionssidan. Mer om detta senare.

Vad man kan slå fast är att regimens kontroll av massmedia inte fungerade. Med internet och paraboler var det snarast oppositionen som hade övertaget. Befolkningen i de arabiska länderna serverades i sina TV-apparater Al Jazeeras och Al-Arabiya's version av den syriska krisen.

Exiloppositionen

Under sommaren 2011 började en ny opposition, exiloppositionen, formera sej. Muslimska Brödraskapet hade ju fullständigt undertryckts inne i Syrien i 80-talets början. Nu kom de att bli en tung del av exilrörelsen. Borgerliga liberala krafter kom att bli en annan tung del. Under hösten formerades en rad olika nätverk.

Dock gjordes i början av september ett försök att förena exilopposition och intern opposition.

Den palestinske vänstermannen Azmi Bishara organiserade en konferens i Qatars huvudstad Doha. Samordningsgruppen, Muslimska Brödraskapet, resterna av Damaskusdeklarationen (liberaler och Demokratiska Folkpartiet) var inbjudna.

Men av detta blev intet. Den 15 september proklamerades i Istanbul "Syriska Nationalrådet" dominerat av exilliberaler. Muslimska brödraskapet och Damaskusdeklarationsgrupperna lämnade konferensen i Doha för att tillsammans med flera tansiqiatgrupper söka poster i det nybildade rådet. Samordningsgruppen var inte intresserat, de upplevde rådet som dominerat av utländska krafter.

Den andra oktober utropades Syriska nationalrådet i en ny form. Det var inte bara fler medlemmar. Politiken hade "uppdaterats". Nu krävde man Assads omedelbara störtande och man kom mycket snart att öppet pläderna för väpnad kamp och utländsk (läs NATO-USA) intervention. När det gäller nej till religiös sekterism kom man på papperet att stå kvar vid detta nej, men på marken i Syrien skulle historien bli en helt annan.

Tidigare hade så gott som hela oppositionen stött Samordningsgruppens paroller "Nej till våld, Nej till utländsk intervention och Nej till religiös sekterism". Men inom exiloppositionen fanns under bordet en helt annan agenda.

I Rådet lyste minoriteterna med sin frånvaro. I styrelsen fanns ingen alawit och väldigt få i hela rådet. Kristna och druser saknades. Kurdiska PYD valde Samordningsgruppen istället. Den svensk-syriske ledaren Abdulbaset Sieda från Uppsala (senare Rådets ordförande) var kurd, men representerade på inte sätt den kurdiska folkgruppen. Rådet hade inga medlemmar som verkade inne i Syrien!

Ändå skulle Syriska Nationalrådet lyckas med att skjuta Samordningsgruppen ut i marginalen. Rådet hade mäktiga internationella supportrar. Väst, Golfstaterna och hjälpen från nättaktivisterna och de flesta tansiqiatgrupperna.

Många nättaktivister i exil såg Samordningsgruppen som tandlösa reformister som vägrade förorda väpnad kamp och utländsk intervention. I diskussionen om olika linjer i Syrienfrågan

har de som förordat Assads omedelbara störtande, väpnad kamp och utländsk (läs: NATO-USA) intervention betecknats som de ”radikala” medan de som stått kvar vid ”de tre nejjen” kallats ”moderata”. Jag tror att det är vilseledande.

Med radikal bör man mena en som går till roten med problematiken och använder man begreppet så blir det helt fel att kalla Syriska Nationalrådets linje för den radikala.

Om man verkligen vill gå till roten med Syriens problem räcker det inte med att störta familjen Assad. Då måste radikala omstruktureringar till. De utsugna och förtryckta (arbetare, fattiga bönder, fattig medelklass) måste komma samman över religions- och etnicitetsgränser och tillsammans påbörja en demokratisk och socialistisk omdaning. Detta är ingen lätt process med en syrisk närhistoria av motsättningar mellan sunnimuslimer och alawiter. Det är inte lätt när kristna, alawiter, druser och shiamuslimer kan konstatera att de i Libanon och Irak är under ständigt hot från våldsamt fundamentalistisk sunni-islamism. I detta läge tyr sej minoriteterna till regimen. Inte nödvändigtvis p.g.a. kärlek till Assad-familjen. Men när de hör slagord från de sunnimuslimskt dominerade kvarteren som ”Folket vill att regimen faller” så är det för många inom minoriteterna inte ett hopp utan ett hot. ”Regimen faller”... och ersätts av vad?

För den som vill ha en verklig radikal omvälvning är det nödvändigt att ställa frågan: Hur kan de fattiga och förtryckta enas och hur kan vi komma ifrån den religiösa sekterismen, miss-tänksamheten och hatet? En sak är säker: väpnad konfrontation i dagens Syrien är det mest effektiva sättet att blockera en progressiv utveckling. Den väpnade konflikten i Syrien har, givet frånvaron av en över religions- och etnicitetsgränserna organiserad demokratisk arbetarrörelse, lett till ett stärkande av sekterism och stärkande av reaktionära tendenser på alla sidor.

Men om man inte har en radikal målsättning utan helt enkelt vill ha bort Assadfamiljen och ersätta den med sin egen maktutövning då behöver man inte reflektera så mycket. Då kan man förorda väpnad konflikt och US-amerikanska bombningar.

Medlemmarna i Syriska nationalrådet lyckades med ett närmast kuppärtat agerande utropa sej till representant för det syriska folket. ”The Syrian Revolution 2011” hade börjat döpa de olika fredagsdemonstrationerna till namn så att alla demonstrationer i Syrien skulle ha samma huvudparoll. Det blev namn som ”Ärans Fredag”, ”Uthållighetens Fredag”, ”Fredagen för solidaritet med Deraa” etc. Så småningom lät man utlysa omröstningar om namnen. Till fredagen den 7:e oktober var ett av förslagen ”Nationalrådet representerar mig”. Muslimska Brödrskapet, tansiqiat-rörelserna och liberalerna mobiliserade frenetiskt och lyckades. Fredagen den 7:e oktober genomfördes demonstrationerna under denna paroll. Detta utnyttjades därefter maximalt av Rådet.

Rådet hade också mäktiga vänner bakom ryggen. 70 stater samlades i Tunis 24 februari 2012 och bildade ”Syriens Vänner”. Kärnan utgjordes av de som nu sponsrade oppositionen med vapen och pengar: Saudiarabien, Qatar, Förenade Arabemiraten och Kuwait liksom de ledande imperialistmakterna i väst, USA, Storbritannien och Frankrike. Sverige representerades av Carl Bildt.

USA, Storbritannien, Kanada, Tyskland och Frankrike hade redan i augusti 2011 krävt Assads avgång och EU hade i september förbjudit import av syrisk olja.

Men innan vi går vidare med exiloppositionens utveckling så är det dags att undersöka hur våldet kom att dominera och hur Syrien sjunkit ned i den blodiga mardrömmen.

Våldet

Att regimen mötte demonstrationerna med brutalt våld är ett faktum. Regimens tal om att man endast bemötte våld med våld och att våldet från oppositionssidan var organiserat utifrån

måste avvisas. Regimen mötte fredliga demonstrationer såväl som väpnade aktioner med massivt våld.

Däremot är det ett faktum att väpnade aktioner mot regimen militär, polis och institutioner förekom redan på ett mycket tidigt stadie. Vi talar om mars, april 2011.

Men dessa väpnade aktioner var inte dirigerade från fientliga utländska centra. De var i högsta grad "home made".

Redan den 8 april 2011 rapporterades om eldöverfall mot en polispatrull och om att flera poliser hade dödats.

Även i Idlibprovinsen i norr och i Tartousområdet (kusten) skedde eldöverfall mot regimen styrkor redan i under våren.

Regimens styrkor hade under våren dödat upp till 1000 personer i Idlib. 200 militärer och poliser hade samtidigt mist livet.

När militären i början av juni öppnade eld mot ett begravningsståg resulterade detta i en veritabel folkresning. I denna situation revolterade soldater och strider utbröt mellan dessa och övriga militärer. Under dessa strider i Idlib lyckades överstelöjtnanten Hussein Harmoush, med 150 man som vägrat att delta i regimstyrkornas dödande, att ta sig över den turkiska gränsen. Han följdes i juli av översten Riad al-Asaad. Det som kom att kallas Fria Syriska Armén (FSA) var fött. (Harmoush blev senare i augusti tragiskt nog lurad tillbaka till Syrien och avrättades troligen).

Vi bör notera några viktiga saker. Bilden att den väpnade kampen mot Assad togs upp genom att enheter ur armén deserterade och bildade FSA stämmer inte. Väpnade aktioner föregick bildandet av FSA. Det är däremot riktigt att demonstrationerna under första hälften av 2011 till helt övervägande del var fredliga och att majoriteten av de demonstrerande stödde de tre nejerna. Nej till våld, nej till utländsk inblandning, nej till religiös sektarism. Trots detta dödades de i så stort antal att antagligen 3000 hade mist livet fram till september 2011.

Officiell logo för Fria Syriska Armén

Men parallellt med dessa fredliga demonstrationer förekom det alltså väpnat våld. Vad handlade det om? Låt oss först tillbakavisa regimen konspirationsteorier. Det handlade inte om någon hemlig plan från terrorister eller utländska makter. Det var naturligtvis i hög grad regimen egna ohämmade och grymma (och utifrån dess egna intressen strategiskt/taktiskt ointelligenta och kontraproduktiva) övervåld som lagt grunden för reaktioner med inslag av motvåld. En del av det väpnade motståndet handlade om människor som helt enkelt försökte skydda demonstrationerna. Men det fanns också en annan grund. Det var inte bara regimen

som var fångad i en våldskultur. På den konservativa landsbygden var hämnd för dödade klan och familjemedlemmar en hedersplikt. Lägg därtill den slumrande konflikten mellan sunni och den minoritetsbaserade regimen så har vi noterat väsentliga ingredienser i häxbrygden. Resultaten blev att en våldspirals inleddes, och snabbt eskalerade.

Bildandet av FSA väckte entusiasm hos många av aktivisterna och många av de exiloppositionella som snart skulle bilda Syriens Nationella Råd började glida iväg från tanken på fredliga demonstrationer. Alla oppositionella, även de som förordade fredliga demonstrationer, såg naturligtvis positivt på att delar av Assads armé deserterade och vägrade att skjuta på demonstranter. Men överste Riad al-Asaad hade deklarerat att FSA nu skulle bli en armé som attackerade regeringens styrkor när dessa attackerade folket. Personer som Heitham Manna varnade för detta, men han och hans likasinnade blev alltmer röster som ropade för döva öron. Men fortfarande i augusti 2011 kunde den blivande Rådsstyrelseledamoten, den Parisbaserade liberalen Basma Qodmani, öppet tala för fredlig kamp. Så här klokt uttryckte hon sej i augusti 2011:

Revolutionärerna har redan vunnit kontroll över gatan som varit förbjuden mark för medborgarna i 40 år. De har skapat en ny legitimitet. Men om de beväpnar sig kommer de att öppna dörren för element som saknar anknytning till revolutionen och låta dem introducera sina egna mål. Det är mål som inte har något med frihet och demokrati att göra, och som inte heller hänger samman med de principer som tände upproret för vilka revolutionärerna har offrat sig. Revolutionärerna kommer i så fall att förlora den nya legitimitet som de tillkämpat sig, och de kommer att förlora kontrollen över gatan, över revolutionen och över hela landet.

(Citerat ur Aron Lunds *Syrien Brinner*, sid 294).

Kusligt profetiskt måste man säga. Alla hennes farhågor kom att besannas.

Och så här skrev Lokala Koordinationskommittéerna (LCC) i augusti:

Vi förstår skälen att ta till vapen eller ropa på militär intervention, men vi avvisar denna position eftersom vi funnit den politiskt, nationellt och etiskt oacceptabel. Att militarisera revolutionen skulle minimera det folkliga stödet och deltagandet i Revolutionen.....

En militarisering skulle placera revolutionen på den arena där regimen hade ett tydligt övertag, och det skulle urholka det moraliska övertag som har kännetecknat revolutionen sedan den inleddes.

LCC-texten gjorde också en intressant hänvisning till palestiniernas kamp. Den pekade på den icke beväpnade kamp som kom att kallas ”den första intifadan” (med början 1987) som ett exempel som vann alla palestiniers och omvärldens stöd. (se Aron Lund *Syrien Brinner*, sid 295). Detta exempel är oerhört intressant. Den första intifadan skakade Israel. Raketbeskjutning, gerillaattacker och självmordbombningar har stärkt det reaktionära projektet Israel.

De här citerade farhågorna fälldes när motståndet mot regimen började ta väpnad form. Vi kan idag se hur berättigade dessa farhågor var. Så här uttrycker sej Heitham Manaa idag:

Problemet för oss är, och det har jag sagt ända från början: militarisering innebär islamsisering. Vanliga unga människor vill leva; de vill inte dö. De vill inte satsa på ett paradys, som inte, hur ska jag uttrycka mig, innebär någon garanti för dem. För det behövs folk som är beredda att bli martyrer. Ytterst handlar det bara om extremister. (Heitham Manaa i intervju med Aron Lund 3/3 2015)

Homs

Utvecklingen i Homs var en otäck bekräftelse på de farhågor som uttryckts ovan. Och det började tidigt. Redan i mitten av april 2011 slog regimen våldsamt ner protesterna. Men i de sunnitiska kvarteren fortsatte dom. Staden delades. I Homs levde sunniter, alawiter, kristna m.fl. sida vid sida men inte blandade. Gator utgjorde gränser mellan kvarter med tydlig religiös profil. Och nu bubblade gamla motsättningar upp. Sunniterna hade varit dominerande innan 60-talet. Baathstyret hade inneburit att fattiga alawiter flyttat in till stan och etablerat sej i ”sina” kvarter. Även sunnitiska bönder hade på samma sätt migrerat till städerna och i Homs skapat sina kvarter. De gamla landsbygdsbyarna hade blivit urbana. Sida vid sida men segregerade. De hårda konfrontationerna mellan muslimska brödrskapet och regimen på 80-talet fanns naturligtvis också med i bagaget.

Resultatet blev nu att stadens invånare formerade sej efter grupptillhörighet. De sunni-dominerade stadsdelarna mobiliserade mot regimen. De alawitiska slöt upp bakom regimen. Lugn rådde i de senares stadsdelar, i de förras restes barrikader och brändes bildäck.

I september blev flera alawitiska akademiker (läkare och lärare) skjutna och svaret blev att en känd oppositionell akademiker vid universitetet strax därpå sköts till döds.

I november bröt veritabla massakrer ut. En buss hejdades och nio alawiter motades ut och sköts. Nästa dag gick 13 sunnitiska busspassagerare samma öde till mötes. Dagen efter hittas 27 mördade alawiter. Därefter fortsatta vendettan och de sekteristiska massmorden. Om det vid processens början i april funnits försök att formera en opposition över religionsgränserna var detta nu ett passerat kapitel i Homs. Under oppositionsdemonstrationerna vid årsskiftet 2011-2012 kunde man höra parollerna ”Vi är alla jihadister”, ”Utrotta alawiterna”. (Aron Lund, *Syrien Brinner*, sid 321).

Den kristna minoriteten runt Homs var delvis i samma situation som alawiterna. Men bara delvis. De kristna spelade inte den roll som alawiterna gjorde inom statsapparaten. Men Assad hade lagt sej vinn om att inför de kristna framstå som en garant för deras religionsutövning. Och i en region där kristna kunde se vad som hände i Irak och Egypten framstod Assads garantier inte enbart som tomt prat utan som reella. Så när konfrontationen tog fart i Homs med omnejd så var det inte oppositionen de flesta kristna drogs till. Vissa klaner drogs helt enkelt in i striderna på regimens sida. När kristna kidnappades och dödades av rebeller så svarade kristen milis med kidnappning av sunnimuslimer. I början av 2012 kunde man från moskéer i staden Quisir höra minaretutroparna slunga hotelser mot de kristna. De antikristna stämningarna underblåstes av att sunnitiska jihadister från Libanon började förstärka rebellstyrkorna i området. Dessa såg från början konflikten genom sina religiösa glasögon. Många kristna tvingades att fly.

På våren 2012 kom regimens offensiv. Den sunnitiska stadsdelen Baba Amr som var ett tungt fäste för rebellerna började utsättas för mördande artillerield. Rebellernas militära ryggrad i Baba Amr var Farouq-brigaden. Denna FSA-enhet leddes av den avhoppade löjtnanten Abderrazzaq Tlass. Han hade med många män deserterat när hans hemstad El Rastan attackerades av regimstyrkor. När de senare drevs ut ur El Rastan etablerade han sej i Baba Amr och blev hyllad hjälte bland sunnibefolkningen där. Tlass-familjen var sunniter men trots detta en mäktig allierad familj i klustret runt Assad. Löjtnantens avhopp var början på en process där Tlass-familjen kom att välja exilen och oppositionen.

Men styrkan som löjtnant Tlass förde befäl över kunde inte hålla emot den fruktansvärda offensiv som nu sattes igång. Assad kunde så småningom förklara Baba Amr ”befriad”. En ”befriad” ruinhög.

Från och med nu började fler inse att de räknat ut regimen för tidigt.

Aleppo

Redan tidigt 2011 döptes en av fredagarna till ”Vulkanen Aleppos Fredag”. Denna paroll var en förhoppning. För faktum var att Aleppo (näst största staden) inte briserade utan tvärtom karakteriserades av frånvaro av uppror. Det skulle dröja till juli 2012 innan striderna bröt ut där, och då handlade det i första hand om ett anfall på staden utifrån. På landsbygden runt staden hade olika islamist-grupper förenat sej under namnet Tawhidbrigaden. Rebellerna fick initialt stora framgångar men regimen kunde slå tillbaka. Medan Tawhidbrigaden kunde ta kontroll över de sunnitiska arbetarklasstadsdelarna behöll regimen kontrollen i de kristna och kurdiska kvarteren och centrala Aleppo. Även stora delar av den sunnitiska stadsbefolkningen vände sej mot Tawhidbrigaden. Sunnitiska företagare och medelklass i Aleppo tillhörde de som gynnats av Bashar el Assads ekonomiska politik. Landsbygdsbefolkningen runt staden hade definitivt inte gynnats. När rebellerna nu anföll staden fanns det därför också en klassaspekt.

Rebellerna såg de välmående stadsborna som en del av regimen och omfattande plundringar och förstörelse förekom när fabriker och företag föll i deras händer. Men detta element av klasshat innebar ingen öppning till en progressiv politik. Tawhidbrigadens soldater var stabilt fast i konservativ islamism.

Detta betyder inte att alla som i Aleppo slogs mot regimen var islamister. Jag kan varmt rekommendera dokumentärfilmen ”Syrian Children on the Frontline” (finns på YouTube). Filmen skildrar bl.a. en familj där fadern är ansvarig för en FSA-bataljon. Här försöker man upprätthålla en sekulär demokratisk linje. I filmen skildras också de som organiserar icke väpnat motstånd. Man får se exempel på de bästa sidorna av motståndskampen mot regimen; både den väpnade och den oavväpnade. Man får personporträtt, speciellt av barnen, som inte kan lämna någon oberörd. Man får också se hur dessa goda krafter börjar malas ner, inte bara av regimen utan också av islamisterna.

Officiell logo för Tawhid-brigaden

Slaget om Aleppo ledde till en ofattbar ödeläggelse. Assad satte in artilleri och stridsflyg. Men Tawhidbrigadens härjningar fick många stadsbor att även avsky dem. Skolorna slogs ut till 90 %. Mer än hälften av sjukhusen förstördes, bombade av regimen. Antalet läkare hade i mars 2013 sjunkit från 5000 till 36! El- och vattenförsörjningen skadades och funkade sporadiskt. Detta i en 4 miljonersstad.

Den väpnade kampens rekryter

Låt oss gå vidare i vår undersökning av hur de väpnade delarna av oppositionen växte fram.

I mitten av februari började regimen frige politiska fångar från det ökända Seidnaia-fängelset utanför Damaskus. Det var fångar från olika riktningar men runt 700 av dem var islamistiska aktivister. Låt oss titta på några av dem.

Mohammed Zahran Alloush frigavs i juni 2011. Bördig från staden Douma nära Damaskus och med en i Saudiarabien bosatt far (konservativ teolog) startade han sin egen grupp. Gruppen gick under olika namn och poserade även i början som en del av FSA. Men det är under namnet Islams armé som den har blivit känd. Känd har den också blivit som den grupp som tog på sej ansvaret för sprängningen av Nationella Säkerhetskontoret i juli 2012. Ett attentat som innebar döden för flera av regimen centrala ledare bl.a. Bashar Assads sväger.

Några andra av de frigivna fångarna bildade Ahrar al-Sham i området runt Idlib och Hama. Ahrar al-Sham grundades som en sträng fundamentalistisk grupp som under åren skulle suga upp många andra mindre gerillastyrkor.

En annan av de 2011 frigivna Seidnaiafångarna var Muhammed Zeiton, mer känd som Abu Adnan. 2008 hade han slagits i Irak mot de amerikanska trupperna. När han frigavs åkte han till sin hemstad. Under namnet Abu Adnan el-Zabadini formerade han sin egen islamistiska gerilla som gång på gång skulle utmana regimen. El-Zabadinis grupp blev allmänt känd när den formerades som en del av FSA.

Den islamistiska Farouqbrigaden hade visserligen bildats av en arméavhoppare, löjtnant Tlass, men denne lät snart skägget växa och rättade in sej i det islamistiska ledet.

Överallt på den konservativa landsbygden formerades olika ”bataljoner”. En gemensam nämnare för de flesta av dem var att de var sunni och att de var emot Assadregimen. FSA-ledarna i den turkiska exilen hade mycket lite att säga till om. Bilden av att det väpnade motståndet skulle ha uppstått genom att delar av den sekulära armén bytte sida och formerade en demokratisk sekulär militär kraft är helt enkelt *inte sann*. Visst förekom det att armégrupper deserterade. Visst fanns det sekulära demokratiska krafter. Men det dominerande inslaget var ett helt annat: Män från den konservativa landsbygden. *Militariseringen av kampen var samtidigt en sekteristisk islamisering.*

al-Nusras flagga

Och det skulle bli värre

I början av 2012 träder en ny aktör fram: Djabhat al-Nusra. En disciplinerad grupp som inte söker stöd från USA utan tvärtom deklarerar att syrierna måste störta Assad själva. Att al-Nusra inte avvisar allt stöd utifrån skulle dock komma att visa sej. Al-Nusra är nämligen en

sektion av al-Qaida och uppmanar alla muslimer i hela världen att ansluta sej till kampen i Syrien. Gruppen utmärker sej snabbt för spektakulära bombattentat (inklusive självmordsbombningar). Till skillnad från många av de små gerillagrupperna är inte al-Nusra lokalt förankrad utan rör sej över stora områden och slår till var som helst. Gruppens disciplin och fullständiga oräddhet gör att den kan framstå som ett seriöst alternativ till många gerillaförband. Bland de senare finns inte så få som förfallit till korruption och ren kriminalitet. Där al-Nusra härskar råder sharialagar. För de religiösa minoriteterna (alawiter, kristna, shia) är detta naturligtvis värsta tänkbara scenario. Men i sunniområden får al-Nusras disciplin en viss dragningskraft, som en motpol till kaos och korruption. Tillsammans med andra islamister intog al-Nusra staden Raqqa, som blev fundamentalismens huvudstad.

Men det skulle bli ännu värre

Det kom att stå klart att al-Nusra var stött och sponsrat av al-Qaidas irakiska gren under Abu Bakr el-Baghdadi. Al-Qaidas gren i Irak hade tagit sej namnet Islamiska Staten i Irak och körde på ganska självständigt från al-Qaidas formelle ledare Ayman al-Zawahiri, förankrad någonstans i Pakistan. I april 2013 deklarerade el-Baghdadi att hans irakiska rörelse och al-Nusra i Syrien från och med nu var en organisation, "Islamiska Staten i Irak och Syrien", ISIS.

Al-Nusras ledare Abu Mohammed el-Golani höll inte med och det gjorde inte heller Zawahiri. Al-Qaida sprack och i Syrien opererar idag två olika organisationer med rötterna i al-Qaida. Det Zawahiritrogna Djabat al-Nusra och el-Baghdadis "Islamiska Staten". Baghdadi har nämligen utropat sej själv till kalif och bytt namn på organisationen från ISIS till Islamiska Staten, I.S.

Idag har IS vuxit till en fundamentalistisk diktatur i de områden de kontrollerar. Och det handlar om stora områden i Irak såväl som i Syrien. Raqqa i norra Syrien är huvudstaden för deras terrorvälde.

Men låt oss nu ta en titt på finanser och logistik.

Abu Bakr el-Baghdadi, ledare för Islamiska Staten

Sponsorer och leverantörer

När Assad redan vid demonstrationerna i Deraa i mars 2011 påstod att allt var dirigerat utifrån så handlade det om konspirationsteorier. Protesterna grundades i missförhållanden i landet. Under hösten 2011 finner vi dock att regionala och internationella krafter har börjat agera för

att underminera regimen. En del av de regeringar som kom att bli Assads värsta fiender, som regeringarna i Qatar och Turkiet, hade inte haft några problem med att ha mycket goda förbindelser med Assad tidigare. Så det är knappast någon avsky för regimen förtrycksmetoder som väglett dem.

Vid årsskiftet 2011-2012 hade redan pengar och vapen börjat strömma in från Saudiarabien, Qatar och Turkiet. Redan innan regeringarna i Gulfen började med sina sändningar var privata rika och sunnifundamentalistiska krafter i dessa länder igång.

Muslimska Brödraskapet var tidigt ute. Via kontakter i Libyen lyckades man få sändningar från den nu lynchade Gaddafis vapenlager till Syrien via Turkiet. Muslimska Brödraskapet försökte också få ingång egna väpnade grupper ("Kommittén för skydd av civilbefolkningen" och "Revolutionens Sköldar"). Brödraskapets projekt lyfte dock aldrig på allvar. Med sina finansiella resurser och vapen kunde de få bataljoner att svära trohet till sig, men lojaliteten var ofta flyktig. Bataljonernas trohetseder följde penning- och vapenströmmar och i Gulfen fanns aktörer med betydligt starkare resurser. Redan då hade Syrien blivit ett slagfält mellan olika aktörer. Iran slöt upp på Assads sida, liksom shia-milisen Hizbollah i Libanon. Palestinska Hamas bytte sida och lämnade Assad, för att i stället få stöd från Qatar. De sunnimuslimska Gulfstaterna (Saudi, Qatar, Kuwait, Förenade Arabemiraten) ville bekämpa vad de såg som shiakrafterna (Iran, Hizbollah och Assads Syrien).

Mellan Qatar och Saudiarabien finns också spänningar. Båda är baser för *wahabismen* (en extremt auktoritär form av islam), men Qatar har trots det utvecklat förbindelse med Muslimska Brödraskapet. Qatar och Saudi hamnade därför på helt motsatta sidor i Egypten, när general Sisi störtade brödraskapsregeringen där.

En sak är klar: Gulfstaterna motiveras inte av längtan efter en demokratisk regim i Syrien. Deras intervenering handlar tvärtom om makt och inflytande i konkurrens med andra stater. Naturligtvis finns alltid oljan med som väsentlig sida i det maktpolitiska spelet. Och förknippat med det de styrande överklassgrupperingarnas värnande om sina ekonomiska privilegier och politiska positioner. Reaktionär sunni-islamism är en med ytterlig cynism nyttjad ingrediens i detta spel.

Notera att Saudiarabien och Qatar har gått emot den arabiska våren i Marocko, Jemen och Bahrain. Det gäller även Saudiarabiens stöd till auktoritärt styre i Egypten. Qatars och Saudiarabiens stöd till väpnade grupper i Syrien baserar sej på att de inte ser någon fara för att denna beväpning skulle kunna leda till ett demokratiskt styre.

Vapen- och pengaleveranserna från Saudi, Qatar och andra stater i Gulfen, liksom från Turkiet, föregicks av leveranser från privata fundamentalister – affärsmän och predikanter – bosatta i Gulfstaterna. Den salafistiska propaganda som dessa krafter via parabler och Internet fått att slå rot i Syrien följdes nu av pengar och vapen.

Men från början av 2012 kom de statliga sändningarna i gång på allvar. Redan i november 2011 var den islamistiske gerillaledaren Abdel Hakim Belhadj från Libyen aktiv med transporter av vapen. Belhadj hade innan upproret i Libyen varit internationellt efterlyst al-Qaida-man. Under striden mot Gaddafi hade han västimperialismens tolerans. Nu (våren 2015) är han ledare för Islamiska staten i Libyen. Och 2011 tog han alltså del i beväpningen av rebellerna i Syrien.

Kort därpå började emiren av Qatar att ombesörja vapensändningar via Turkiet. Båtlaster via libanesiska hamnar kunde beslagtas ibland, men i Turkiet hjälpte myndigheterna i stället till med arbetet.

USA hade på våren 2012 börjat mer aktivt att genom agenter i Turkiet styra vilka som skulle få vapen. I september 2012 anlände en båtlast med 400 ton vapen. I lasten ingick bland annat luftvärnsrobotar som kan bäras och avskjutas av enskilda soldater.

Hösten 2012 anlände US-amerikansk militär personal till Jordanien för att träna syriska rebeller.

Under hösten 2012 gav USA klarsignal för massiv export av kroatiska vapen till rebellsidan. Betalade gjorde Saudiarabien och Qatar. Det handlade om raketgevär, pansarskott och granatgevär.

Och hur var utvecklingen på den politiska nivån?

Från råd till koalition

USA och övriga västimperalistiska stater behövde agera genom ett bredare internationellt forum för att stödet till oppositionen inte skulle framstå som kommande från en alltför begränsad krets, det vill säga USA med vasallstaten Storbritannien och Frankrike och Tyskland. FN var ju blockerat av rysk och kinesisk vetorätt. Därför bildades ”Syriens Vänner”. Till sitt möte i Tunis i februari 2012 bjöds olika oppositionella grupper in. Rådet uppfattades av USA med flera som fortfarande inte tillräckligt representativt.

Även *Samordningsgruppen* bjöds in till mötet men *vägrade delta*. Samordningsgruppen slog fast i sitt svar på inbjudan att ”Syriens vänner” ville militarisera oppositionen och förbereda utländsk intervention.

Syriens Nationella Råd bad mötet att erkänna Rådet som det syriska folkets legitima representant men Syriens Vänner nöjde sej med att definiera Rådet som ”en representant”. USA var alltså ännu inte säker på Rådets förmåga och framtid.

I april hölls ett nytt möte och nu hade rådet vidtagit en rad steg som ”Vännerna” beställt. Man hade tagit in ytterligare några smågrupper och man hade upprättat ett formellt samarbete med FSA-officerarna i Turkiet. Man hade också tagit ett politiskt program där man sköt fram yttrandefrihet och demokratiska rättigheter liksom rättigheter för de olika befolkningsgrupperna i ett framtida Syrien. Nödvändiga delar för att kunna presentera Rådet inför opinionen i väst.

Gruppen som kallar sig ”Syriens Vänner” höll möte i Istanbul 1 april 2012

Nu utropade "Vännerna" Rådet till "en legitim representant för alla syrier och den paraplyorganisation under vilken syriska oppositionsgrupper samlas".

Samordningsgruppens Heitham Mannaa kunde konstatera att han själv blivit inbjuden av en minister från Qatar och en turkisk ambassadör! För Samordningsgruppen var det klart att det handlade om utländsk styrning och att man fortsatt motsatte sej Rådets stöd till väpnat våld och utländsk inblandning. (Aron Lund, *Syrien Brinner*, sid 382).

Men redan hösten 2012 ansåg USA att rådet inte höll måttet. Intern splittring och ineffektiv ledning var Washingtons omdöme. Hillary Clinton slog fast att rådet inte längre var den rätta ledningen. Tillsammans med Qatar, och med den liberale oppositionsmannen Riad Seif som officiell inbjudare, organiserade amerikanarna en konferens i Qatar. Hillary Clinton medger att hon var aktiv i att föreslå vilka som skulle ingå i den nya ledningen.

Rådet kände sej överkört (vilket det förstås också var), men rättade in sej i ledet, erkände den nya organisationen och fick själva representation i det. Husbondens röst hade talat. George Sabra från Demokratiska Folkpartiet, som nyligen blivit ordförande i Rådet blev vice-ordförande i den nybildade "Nationella Koalitionen för de revolutionära krafterna och den Syriska oppositionen". Denna nybildade konstellation brukar gå under förkortningen SNC, men eftersom också Rådets förkortning är SNC, så kommer den nya grupperingen i denna text att kallas för "Koalitionen".

George Sabra, partiledare i Demokratiska Folkpartiet, Syriska Nationalrådets ordförande Koalitionen hade bara 63 medlemmar (jämfört med "Rådets" mer än 400). Ordförande blev schejk Ahmed Moadh el-Khatib. Det Muslimska Brödraskapet som hade haft en mycket stark position i Rådet fick se ett minskat inflytande i Koalitionen.

Imperialistmakterna var positiva. Frankrikes Sarkozy erkände Koalitionen som "den enda representanten för det syriska folket".

Gulfstaterna deklarerade att Koalitionen var "den legitima representanten för det syriska folket". Turkiet använde benämningen "enda representanten" och slutligen kom så det avgörande erkännandet från USA:

Vi har tagit ett beslut om att Nationella Koalitionen nu är inkluderande nog, att den avspeglar och representerar tillräckligt stora delar av den syriska befolkningen, för att vi ska betrakta den som den legitima representanten för det syriska folket.

Medan andra parlament får sin legitimitet genom val och stöd från folket så får den syriska Koalitionen sin legitimitet av Väst- och Golfstaterna.

Nästa steg var att bilda en exilregering. Premiärminister blev den syrisk-amerikanske islamisten Ghassan Hitto!

Det väpnade motståndet

På dagordningen stod också en uppgradering av FSA och fasta relationer mellan den nybildade koalitionen och den väpnade grenen. I turkiska Antalya sammanstrålade i december 2012 exilofficerare och representanter för de väpnade grupperna inne i Syrien. Namnen på grupperna säger något om giltigheten i tesen: *Militarisering* betyder i den syriska konflikten *islamisering*. Närvarande var Syriens Martyrer, Tawhidbrigaden, Islambrigaden, Farouq-bataljonerna och Suqour El-Shambrigaderna. Närvarande var också representanter för Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Jordanien, Qatar, Storbritannien, USA, Frankrike och Turkiet.

I det ”Högsta Militärråd”, som nu bildades kom ytterligare extrema islamistgrupper att ingå. De som inte ingick var bara de som uttryckligen avvisade samarbete med väst, grupper som Djabat al-Nusra och Ahrar al-Sham. Vilket dock inte skulle komma att hindra de till Högsta Militärrådet knutna grupperna från att samarbeta med al-Nusra och Ahrar al-Sham i kommande strider.

En sak bör betonas: *De i Turkiet baserade avhoppade officerarna stod inte i ledningen för någon eller något.* De militära besluten fattades stridscenen i Syrien. Exilofficerarna kunde sprida vilka sekulära och demokratiska fraser som helst omkring sej. Den verkliga politiken formades på marken av de islamistiska bataljonerna.

Och den skiljande mur som många västliga supportrar till den väpnade kampen i Syrien vill se, med al-Nusra (och senare Islamiska staten) på den ena sidan och de andra bataljonerna på den andra, är en falsk konstruktion.

Ansarbataljonen (Homs), Ahrar al-Sham (Idlib), Tawhidbrigaden (Aleppo) etc. är islamistiska organisationer som förkastar demokratin och som eftersträvar ett Syrien styrt med sharialagar och under sunnitisk kontroll.

Vi har sett hur Assadregimen lanserade konspiratoriska idéer när kampen blossade upp våren 2011. Men även exiloppositionen har lanserat konspirationsteorier.

När rapporter om dödade på regimsidan började komma fram redan i tidigt 2011 lanserade nättaktivister och exiloppositionella teorier om att regimen dödade sina egna för att svärta ner oppositionen. När självmordsbombare slog till, liksom vid andra bombattentat, var reaktionen densamma. Det var regimens säkerhetstjänst som bombade sina egna, fick vi höra.

En av de mest omhuldade konspirationsteorierna som lanserades bestod i teorin att al-Nusra (och senare I.S.) bildades med hjälp av Assadregimen och att de tillsammans med regimen skulle krossa den sekulära oppositionen. Ett bevis var att flera hundra jihadister släpptes ur regimen Seidnaia-fängelse under första hälften av 2011. Regimens tanke var enligt vissa inom oppositionen att dessa skulle formera en extrem jihadistisk rörelse som skulle misskreditera oppositionen och också attackera den. Om det fanns några tankar om misskreditering inom regimen strategier, så är det rena fantastier att regeringssidan ville bidra till att bygga en välorganiserad och stark väpnad salafistisk rörelse som med gränslös fanatism och

avsevärd effektivitet skulle attackera regimen själv. Förutom de kanske 700 jihadister som frigavs så släpptes samtidigt hundratals demokratiska och sekulära fångar från Seidnaia. Under våren och sommaren 2011 vidtog regimen en rad åtgärder för att framstå som kompromissvillig och förändringsbenägen. Man tillät vissa oppositionella konferenser, man lanserade en ny grundlag där enpartisystemet skrotades etcetera. Endast kosmetiska manövrer, kan det hävdas (samtidigt pågick massivt dödande av demonstranter), men dock en taktik för att framstå som kompromissvillig. Frigivandet av fångar kan ses som en del i denna taktik. Och till dem som idag pekar på frigivande av salafistiska fångar ur fängelsehålorna kan man ställa frågan: Ni tycker alltså att Assadregimen borde behållit dom där?

Men det är riktigt att några av de viktigaste islamistiska bataljonerna skapades av f.d. seidnaia-fångar.

”Ahrar al-Sham” bildades av Seidnaia-veteraner och kom att bli den kanske allra starkaste islamistiska milisen.

En annan f.d. fånge Mohammed Zahran Alloush satte i sin hemstad Douma upp den grupp som kom att bli ”Islams Armé” och som tog på sej (och antagligen också utförde) bombdådet mot Nationella Säkerhetskontoret i Damaskus i juli 2012. Ett attentat som dödade flera toppledare inom säkerhetstjänsten. Alloushs far var konservativ teolog i Saudiarabien och därifrån strömmade pengarna till ”Islams Armé”.

Ytterligare en var Abu Adnan el-Zabadani som efter sitt frigivande bildade en islamistisk gerilla just i Zabadani utanför Damaskus. Han hade deltagit som jihadist i kriget i Irak 2008 och sattes vid återvändandet i Seidnaia-fängelset. Zabadanis gerilla ingick vid sitt bildande i FSA.

Vi talar alltså här om av exiloppositionen stödda organisationer!

Ahrar al-Sham och Islams arm kom att tillsammans med bl.a. Tawhid-brigaden (Aleppo-baserad) och Suqour el-Islam (Idlib-baserad) att hösten 2013 bilda *Islamiska Fronten*. (Får inte blandas ihop med ”Islamiska Staten”).

Islamiska Frontens logo

Islamiska Fronten kom senare i väpnad konflikt med Djabat al-Nusra.

Websidan ”Democratic Revolution Syrian Style” hyllade Islamiska Fronten som representerar för den demokratiska revolutionen och som en kraft klämd mellan regimen och al-Nusra. Samma websida var också drivande bakom teorin att en länk fanns mellan al-Qaida-gruppen och regimen. Regimen skulle ha friggett jihadisterna som i sin tur inte attackerade regimen utan koncentrerade sig på att slå mot övrig opposition. Al-Nusra tillhörde inte ens oppositionen enligt detta synsätt. Och detta sätt att se på saken var inte begränsat till en extrem websida. Många västliga kommentatorer svalde denna version. Även så i Sverige. Hur förhöll det sig då? Ja som vi kan se, var det ju faktiskt organisationer inom *Islamiska Fronten* som var grundade av f.d. Seidnaia-fångar!

För det andra så är bilden av Djabat al-Nusra som en organisation som inte deltog i kampen mot regimen utan enbart slog mot oppositionsbataljonerna falsk. Djabat al-Nusra var från början den mest dödligt effektiva formationen i kampen mot regimen. Men till skillnad från många andra enheter hade den ingen karaktär av lokalt hemvärn. Al-Nusra var rörligt och förflyttade sina grupper snabbt mellan olika delar av landet. Man genomförde spektakulära bombattentat (även självmordsbomber). Al-Nusras soldater var också mycket disciplinerade, vilket inte var oviktigt mot bakgrund av att många andra motståndsgrepp hade problem med korruption och kriminalitet. Djabat al-Nusra attraherade inte så få sunnimuslimer. För minoriteterna (kristna, alawiter, druser), var de naturligtvis en skräck.

Det är också mycket möjligt att flera f.d. Seidnaia-fångar sökte sig till al-Nusra, men det var i så fall inget som skilde ut organisationen från Islamiska Fronten, som al-Nusra slogs emot. Låt oss också notera att de som, i likhet med ”Democratic Revolution Syrian Style” försöker framställa Islamiska Fronten som en representant för en demokratisk revolution och att en mur går mellan denna front och al-Nusra, de *har fel!* I augusti 2013 anföll Ahrar al-Sham tillsammans med al-Nusra och Islamiska Staten alawitbyar i Latakia och genomförde fruktansvärda massakrer.

Några slutsatser: Föreställningen att regimen byggde al-Nusra genom släppandet av Seidnaia-fångar är falsk, liksom bilden av att det går vattentäta skott mellan al-Nusra och övriga islamistbataljoner. Det handlade om reaktionär islamism i olika skepnader och på en glidande skala.

Men exiloppositionens attityd gentemot al-Nusra är till och med *mer* bisarr vad ovan relaterats. Och dess sick-sackande i sina ställningstagande vittnar om en bottenlös opportunist.

När al-Nusra inledde sina självmordsbombningar våren 2012 valde en del oppositionella helt enkelt att förklara att denna al-Qaida-grupp inte alls var en del av oppositionen. En annan variant stod talesmän från FSA för som påstod att regimen var ansvarig för attentaten genom att regimen skapat al-Nusra-gruppen. En ytterligare variant var att regimen säkerhetsstyrkor själva stått för explosionerna och att al-Nusra var oskyldiga till det.

Massmedia i väst accepterade ofta oppositionens krystade förklaringar. Rapporter om dåden kombinerades med intervjuer med oppositionella som fick kasta fram teorier att regimen låg bakom, etcetera.

De olika varianterna (regimen stod bakom bombningarna mot sina egna, al-Nusra var skapat av regimen, al-Nusra stred inte mot Assadstyrkorna utan bara mot oppositionen) var naturligtvis dimridåer avsedda för västlig konsumtion.

Och fasaden sprack när USA beslöt sig för att föra upp al-Nusra på listan över terrorstämplade organisationer i december 2012.

Nu visade exilledningens att man inte för ett ögonblick trott på sina egna påståenden att al-Nusra inte utgjort en del av oppositionen eller att al-Nusra inte bekämpat Assads styrkor.

Ett ramaskri upphävdes mot USA:s beslut inte bara från islamister och islamister light (Muslimska Brödrskapet). Även västorienterade och sekulära protesterade. En del försökte bortförklara al-Nusras medlemskap i al-Qaida eller förklara det som oväsentligt.

Syriska Nationalrådet ”avvisade absolut alla anklagelser om extremism mot de styrkor som bekämpar den syriska regimen”.

Rådets ordförande Moadh el-Khatib förklarade att *”vi vill göra klart att alla revolutionärernas gevär används för att störta den tyranniska och kriminella regimen. Det är ingen skam att motiveras av religion i kampen för sitt hemlands befrielse, ty en religion som inte befriar folken och slår mot orättvisan skulle vara en falsk religion”*.

Ahmad Moadh el-Khatib el-Hasani, Nationella koalitionen förste ordförande (2012-2013)

Vid ett annat tillfälle menade han att: ”Många, särskilt i medierna, verkar mer intresserade av längden på krigarnas skägg än över hur mycket blod som strömmar ur våra barn”.

Ja, nu var det kanske inte skägglängden på al-Qaidakrigarna som fick kristna, alawiter och druser att i allt större skaror att sluta upp bakom regimen. Men det faktum att en allians med al-Qaida definitivt spräckte alla möjligheter att vinna minoriteterna var tydligen inget tungt argument. Det speglar att exilledningen inte hade det perspektivet. Hellre hjälp från extremislamister. Och naturligtvis levde fortfarande drömmen om amerikanska bombningar. Mohammed Farouk Teifour, viceordförande i Muslimska Brödrskapet hade följande tankar om al-Nusra: ”En grupp på vilken man kan lita i försvaret av landet och dess civila, mot regimarmén och Assads gäng”.

Och Khatib krävde att: ”Beslutet att terroristklassa en av de grupper som slåss mot regimen måste omvärderas”.

Sanningen var naturligtvis att al-Nusra var en mycket effektiv kraft i kampen mot Assad-regimen. En kraft som dessa exilledare uppenbarligen åtminstone vid detta tillfälle var beredda att ha ett militärt samarbete med. En extrem sunni-islamistisk grupp ansluten till al-Qaida! Ett samarbete med en sådan grupp betydde definitionsmässigt att det inte var en demokratisk omdaning som stod högst på önskelistan. Det betydde också att man de facto lämnat alla ambitioner att nå minoriteterna.

I verkligheten kom al-Nusra att ibland samarbeta med vissa av de andra bataljonerna, i andra situationer låg man i krig med dem. När al-Nusra splittrats och Islamiska Staten framträtt var man ibland i allians med andra bataljoner mot I.S., ibland i samarbete med I.S.

Som sagt var: Inga vattentäta skott existerade.

Reflexioner över konspirationsteorin om Seidnaia-fångarna

När det gäller frågan om frisläppandet av de islamistiska Seidnaia-fångarna, skriver Aron Lund bl a följande (i boken *Syrien, Revolutionen, makten och människorna*, sid 125-127 och i *Syrien Brinner* sid 447-448):

De släppte över 700 islamistfångar, berättar "Samir", en syrisk demokratiaktivist (Samir, min anmärkning, pw) som satt inspärrad i Seidnaia i flera år...

Samir säger sig vara övertygad om att detta var en del i regimen strategi för att möta upproret. Genom att frige islamister med gerillaerfarenhet från Irak ville säkerhetstjänsterna sätta igång en jihadistisk våldsrörelse. Det skulle se till att upproret aldrig fick en bred, folklig bas och hindra det från att vinna internationellt stöd. Vad kunde passa Bashar el-Assad bättre än att den syriska revolutionen förvandlades till ett "krig mot terrorismen"?

Om det verkligen var planen verkar den ha fungerat, kanske lite för väl. De första väpnade islamistgrupperna började bildas i Syrien under sommaren 2011, och Irakveteranernas inflytande märktes tydligt...

Om det stämmer att Assad avsiktligt bidrog till att stärka den militanta islamismen i början av kriget, var det i så fall ett monster som snabbt slet sig ur sin skapares bojar...

Många inom den sekulära oppositionen skyller den fundamentalistiska väckelsen i Syrien helt och hållet på säkerhetstjänsternas manipulationer. Seidnaiafrigivningarna är huvudargumentet. Det verkar finnas ett korn av sanning i dessa konspirationsteorier, men de förenklar en komplex process och bortser från de många andra skäl som finns till islamiströrelsens snabba tillväxt.

Så långt Aron Lund. Vi kan naturligtvis inte veta exakt vad som rörde sej i huvudet på folk inom säkerhetstjänsten. Som Aron Lund skriver kan det finnas korn av sanning i denna teori. Men som grundläggande förklaring till islamismens framväxt till vad den är i dag håller den inte.

Den rörelse som utpekats som denna av regimen uppmuntrade salafism är ju Djabat al-Nusra. Så låt oss fundera över vad vi verkligen vet. Är det sant att många f.d. Seidnaia-islamister gick till Djabat al-Nusra? Det är möjligt. Det vi *med säkerhet vet* är att flera av de islamistiska bataljoner som stöds av exiloppositionen (och av Democratic Revolution Syrian Style m.fl.) bildades av islamistiska Seidnaia-veteraner. Islams Armé, Ahrar al-Sham, Zabadini-gruppen. När FSA:s Högsta Militära Råd bildades den 7 december 2012 i samband med lanseringen av Nationella Koalitionen var det med Tawhidbrigaden, Islams Armé, Haqq-brigaden, Soqour el-Sham. Som Aron Lund skriver: "Verkligt sekulära figurer lyste med sin frånvaro, även om en och annan kunde skymtas bland de avhoppade officerarna". (Aron Lund, *Syrien Brinner*, sid 507).

Och dödsstöten mot konspirationsteorin gav ju exiloppositionen själv när de vilt protesterade vid USA:s terroriststämpling av al-Nusra. Plötsligt var al-Nusra en värdefull komponent i motståndet mot Assad. En syn som naturligtvis är oförenlig med att organisationen praktiskt taget skapats av säkerhetstjänstens frisläppande av fångar och oförenlig med teorin att al-

Nusra inte attackerat regimen utan istället bekämpat oppositionen. Exiloppositionens hoppande mellan oförenliga versioner är en moralisk bankrutt.

Fakta är att al-Nusra och senare även utbrytarna från al-Nusra, (Islamska Staten) utgjort de mest dödligt effektiva bekämparna av regimen styrkor.

Även om det fanns krafter inom säkerhetstjänsten som funderade i banor av att frisläppta islamister kunde kompromettera oppositionen (vilket vi inte vet), så kan inte islamismens stadiga framväxt till den dominans den idag har inom de styrkor som bekämpar regimen förklaras på detta sätt. En sådan förklaring är en ren konspirationsteori på samma sätt som regimanhängarnas teori att motståndet mot Assad från början enbart varit en skapelse av utländska krafter.

Det som gör en teori till just konspirationsteori är att man försöker förklara resultatet av sammansatta skeenden med beslut tagna av hemliga eller icke hemliga grupper med makt. Konspirationer finns, men de har att verka i en verklighet som skapas av verkliga sociala, ekonomiska, ideologiska och politiska förhållanden.

I Syrien hade vi en situation där verkliga folkliga rörelser (partier, fackföreningar) saknades, men där religionen organiserad i moskéer och kyrkor fanns. En situation där den sunni-muslimska sidan hela 2000-talet påverkats av salafistisk väckelse. Där konfrontationerna mellan Sunni och Shia-islam i den närmaste omvärlden drev på en polarisering. När väl striderna började inleddes också vapenleveranserna från Saudiarabien, Qatar och Turkiet. Makter som beslutsamt strävade efter inflytande över konflikten. Ett resultat blev att landet delades efter konfessionsgränserna. En sekteristisk våldsspiral drogs igång. Dessa tunga faktorer drev fram islamismen. Effekten av frigivna fångar våren 2011 är i detta sammanhang en marginell företeelse, oavsett vad som fanns i huvudet på säkerhetstjänstens folk.

Massakrer

Under de fyra år som detta krig rasat har hundratusentals människor dödats. I strider och genom massakrer. När det gäller dödandet av civila har det begåtts av alla sidor. Vi har tidigare nämnt hur våldet i Homs eskalerade genom ömsesidiga massakrer. I Houla dödades våren 2012 enligt FN:s dokumentation 108 människor i en massaker antagligen utförd av alawitisk milis. I Latakia var det alawitiska bybor som massakrerades (siffrorna varierar mellan 60 och 180 dödade) av oppositionsstyrkor. När al-Nusra splittrades och Islamiska Staten trädde fram togs naturligtvis mördandet till nya nivåer.

Den mest spektakulära massaker är givetvis gasattacken i Ghouta.

Om denna har det skrivits mycket. USA och övriga västmakter beskyllde omedelbart Assad för detta ohyggliga brott. Assad nekade och regeringen menade att oppositionsstyrkor låg bakom.

Mycket pekar på att det var armén som genomförde attacken. Det var helt enkelt det troliga scenariot. De som tvivlade hade dock två starka argument:

För det första: Attacken skedde vid den tidpunkt då FN:s undersökningsgrupp angående kemiska vapen befann sig i Syrien.

För det andra: Obama och USA:s regering hade explicit uttalat att en giftgasanvändning, från den syriska militärens sida, var den ”röda linje” som, om den passerades, skulle leda till aktiv militär intervention från USA:s sida. Och det gick ju inte att utesluta att grupper inom oppositionen hade tillgång till giftgas. Skulle attacken kunna vara en provaktion från cyniska oppositionskrafter? Med syftet att göra verklighet av det som dessa grupper så högljutt efterfrågade: US-amerikanska bombningar av regeringsstyrkorna. Några kritiska bedömare menade att det

fanns omständigheter som gjorde det troligt att det faktiskt förhöll sig så, att det handlade om en provokation.

Hur som helst: Giftgasattacken var, om Assads regering låg bakom den, extremt idiotisk, sedd utifrån regimen eget intresse. De som i debatten visade på detta utsattes för att kallas Assad-regimens försvarare etcetera. Men en förklaring skulle ju också kunna vara att attacken beordrades på lägre nivå. Att framföra denna möjlighet är sannerligen inte ett sätt att ursäkra regimen. Om det förhöll sej så, så visar det ju tvärtom hur brutaliseringen genomsyrt regimen väpnade styrkor och inte alls bara finns i den absoluta toppen. Men om man har som målsättning att bara få bort Assadfamiljen så gäller det kanske att till varje pris häfta varje enskilt illdåd vid presidenten.

Illdåd har utförts av alla sidor. Men det måste klart sägas att det är regimen som stått för det mesta av dödandet. Regimen har hela tiden materiellt backats upp av Ryssland och Iran och på marken fått viktigt stöd från libanesiska Hizbollah. Den har använt sina överlägsna resurser till ett dödande som ingalunda begränsat sej till att slå mot väpnade enheter. Aleppos, Homs och Ghoutas ruiner vittnar om en ofattbar brutalitet. Artilleri, raketer flygbombningar och bomber bestående av tunnor med skrot har kastats ner från helikoptrar (barrel bombs). Det mänskliga lidandet har varit enormt.

Har det då inte funnits några möjligheter att få ett eldupphör? Jo, sådana initiativ har tagits.

Ruiner efter barrel bomb-attack i Aleppo i februari 2014

Försöken till vapenvila

Det första var det s.k. Arabiska Fredsinitiativet, ett av Arabförbundet organiserat försök till vapenvila och förhandlingar. Detta försök misslyckades katastrofalt. Dels beroende på att båda de stridande sidorna vid denna tidpunkt hade illusionen om militär seger. Dels på att avgörande krafter inom själva Arabförbundet (framför allt Saudiarabien) i verkligheten bara drev ett spel.

Regimen var på hösten 2011 pressad. Den 16 november dödades 70 personer, av dem 30 soldater, när rebeller anföll en underrättelsecentral inne i Damaskus. Donationer och vapen hade börjat strömma in från privata salafistiska krafter i Gulfstaterna och även regeringar började delta i verksamheten.

Assads trupper förde en ambulerande tillvaro för att slå ner väpnade grupper, men aktiviteterna ökade överallt.

För att motverka kraven på uteslutning ur Arabförbundet gick regimen med på att Arabförbundet skulle få lansera ett förhandlingsförslag och även skicka in en observatörsstyrka. Samtidigt är det mycket som tyder på Saudiarabien och dess drabanter såg ett misslyckande för fredsprocessen som en utmärkt plattform för att utesluta Syrien och kräva internationell militär intervention.

Den 26 december 2011 anlände en observatörsstyrka på 200 man. Vapenvila skulle inledas, fångar skulle frigges och journalister skulle få verka. Av detta blev intet. Man kan i stället tala om en upptrappning av våldet. Observatörsstyrkan lyckades trots inre motsättningar komma med en rapport. Den kritiserade hårt regimen förtryck, men visade också på våldet från oppositionssidan. Den förordade medling med enbart arabiska deltagare och uttryckte förhoppning om fredlig reformprocess.

Detta var inget som föll de saudiska prinsarna på läppen. Observatörsstyrkan ville ha och fick förlängt mandat, men när de arabiska utrikesministrarna samlades i Kairo lades en helt annan fredsplan fram. I den ingick att Bashar al-Assad måste avgå. Mitt under mötet förklarade Saudi-Arabien utrikesminister att man inte längre tänkte stödja observatörsstyrkan. De övriga Golfstaterna följde som Bill och Bull. Rapporten hade inte blivit som beställaren tänkt sej och därför lades observatörsstyrkan ner. Saudiarabien hade visat sina muskler.

Libanons utrikesminister Adnan Mansour kommenterade spektaklet: *”Vi reste dit för att diskutera den arabiska observatörsstyrkans rapport, och så lade de plötsligt fram det här beslutet på bordet”*. (Aron Lund, *Syrien Brinner*, sid 338.)

Den 4:e februari 2012 läggs ett resolutionsförslag i FN:s säkerhetsråd som baseras på den nya av Saudiarabien framtvungade fredsplanen från Arabförbundet. Det betyder alltså ett krav på Assads avgång. Ryssland och Kina kallade detta ett ingrepp i Syriens interna angelägenheter och lade in sitt veto.

Kofi Annan gör ett försök

Men den 23 februari 2012 utser FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon sin företrädare Kofi Annan till sitt Syriensändebud. Eftersom Annan uttalar sin målsättning att arbeta för en fredlig och inkluderande lösning, för en demokratisk lösning genom dialog mellan regimen och oppositionen, får Kofi Annan Rysslands stöd för sitt uppdrag.

Annan formulerade en plan i sex punkter som bl.a. innebar FN-övervakad vapenvila, humanitära hjälpsändningar, frigivande av fångar, frihet för journalister att arbeta, och rätten till fredliga demonstrationer och bildande av föreningar.

Den 12 april kom vapenvilan igång. Väpnade konfrontationer fortsatte visserligen, men dödstalen sjönk faktiskt. Under de första dagarna i april dödades 996 i strider. 127 av dessa var regimsoldater. Under april sista 10 dagar dödades 604 varav 137 soldater och under majs första tio dagar dödades 471 varav 120 soldater.

Dessa siffror är hämtade ur Aron Lunds *Syrien Brinner*, sid 395. Lund kommenterar dem så här:

Men om statistiken stämmer så var det framförallt de avbrutna arméoffensiverna som gav resultat i form av minskat dödstal bland oppositionella och civila syrier, medan många väpnade grupper verkar ha fortsatt att attackera regeringen i ungefär samma takt som tidigare. (Syrien Brinner, sid 395).

Den obehäpnade FN-övervakningsstyrkan arbetade under svåra förhållanden i maj ökade sedan striderna igen. Den 25 maj skedde massakern i Houla och i början av juni förklarade FSA:s ledning att den inte tänkte acceptera någon vapenvila längre.

Men Kofi Annan ville också få de utländska makter som agerade i konflikten till gemensamma samtal och till någon form av överenskommelse. Den 30 juni 2012 samlades ett toppmöte i Genève. USA hade lagt in veto mot Irans närvaro och kompromissen blev då att också Saudiarabien fick stå utanför.

Vid bordet fanns Qatar, Turkiet, EU, USA, Kuwait, Frankrike, Storbritannien, Ryssland, Irak och Kina.

Mötet stödde Kofi Annans sexpunktsplan men tog också ytterligare ett uttalande. Man enade sej om en framtida syrisk övergångsregering som skulle: ”utöva full verkställande makt. Den kan inkludera medlemmar av den nuvarande regeringen och oppositionen och andra grupper, och ska bildas på grundval av ömsesidigt medgivande.”

Assad nämndes inte och det var naturligtvis resultatet av hårt förhandlingsarbete. Nu kunde texten accepteras av båda sidor. Men knappt hade bläcket torkat innan USA genom sin utrikesminister *Hillary Clinton* meddelade att: ”*Assad kommer att tvingas att avgå. Han kommer aldrig att klara kravet på ömsesidigt medgivande, med tanke på allt blod han har på sina händer*”. Den ryske utrikesministerns svar blev: ”Avtalen är inte tänkta att tolkas. De betyder exakt vad som står i uttalandet”. Clintons tolkning, att Assad måste avgå innan förhandlingar kunde hållas kom därefter att ständigt framföras av exiloppositionen i Rådet och Koalitionen. Bland annat inför nästa omgång i Genève, det s.k. Genève II.

Clintons utspel innebar ju ett sabotage mot en möjlig fredsprocess. Varför tog amerikanerna detta steg? En förklaring kan vara att Obamaadministrationen stod under hårt tryck från den republikanska högern. Denna ville inte sluta några avtal med Ryssland, de ville inte ha något med Kofi Annans fredsplan att göra och de ville trappa upp vapenleveranserna till den syriska oppositionen och störta Assad. USA stod inför ett presidentval i november och Obama hade behov att visa styrka inför opinionen. USA:s agerande måste också ha speglat det faktum att USA fortfarande trodde på en möjlighet att relativt snart se Assads fall från makten. Det syriska folkets lidande och behov av eldupphör vägde lätt i vågskålen.

Och USA följde upp med att tillsammans med Frankrike och England lägga fram ett resolutionsförslag i FN:s säkerhetsråd baserat på Genèveöverenskommelsen (och vi vet ju nu hur USA tolkat den) och kryddat med ytterligare skärpta krav på regimen. Förslagsställarna visste naturligtvis att Ryssland och Kina nu måste lägga sitt veto. Det var alltså en ren demonstrationspolitik. Man ville visa tuffhet. Och man ville vinna ett presidentval i november.

En glimt av en möjlighet till eldupphör kom i januari 2013, när koalitionen ordförande Ahmed Moadh el-Khatib förklarade att förhandlingar med Assad under vissa givna villkor skulle kunna vara möjliga. Han kritiserades hårt av George Sabra och andra ledare och Khatib skulle inte bli långvarig på sin post.

Utländsk intervention

Ända sedan slutet på 2011 har exilpolitiker och även oppositionella i Syrien krävt utländsk intervention. Stor bitterhet har uttryckts när det gäller USA:s agerande. Oppositionen har krävt bombningar och man har krävt leveranser av avancerade vapen. Stor besvikelse uttrycktes när USA istället för att straffa regimen efter gasattacken i Ghouta slöt ett avtal om avveckling av Syriens reserver av kemiska stridsmedel. Låt oss dock påminna om den del av den syriska oppositionen som hela tiden motsatt sej utländsk intervention. Som Heitham Mannaa och Samordningsgruppen. Heitham Mannaa har varit utsatt för en hård kampanj från anhängarna till utländsk intervention. De inom den internationella vänstern som inte heller ser USA-bombningar som någon lösning har också utsatts för hårda attacker.

Vi har tidigare nämnt websidan ”Democratic Revolution Syrian Style”. Denna websida porträtterar sej som vänster med ett hårt klasskampsspråk, men har hela tiden kritiserat USA för att inte intervensera. Sidan applåderar alla tecken på ökat amerikanskt militärt stöd. Islamiska Fronten höjs till skyarna, med krystad argumentation. ”Democratic Revolution Syrian Style” öser galla över den vänster som motsätter sej imperialistisk intervention. Jag tar denna websida som exempel för att den är den mest konsekventa representanten för pro-interventionslinjen. Men ingalunda den enda.

För marxister är naturligtvis en önskan om amerikansk och annan imperialistisk intervention förkastlig. Till dem inom den syriska oppositionen som uttrycker en sådan önskan och en besvikelse över uteblivna bombningar vill vi säga: Den amerikanska imperialismen ingriper när den själv tjänar på det!

Var snälla och sluta drömma om ”demokratiska och humanitära ideal” och liknande som drivkraft för USA:s och EU:s politik. Om de skulle intervensera är det för att imperialismen anser det nödvändigt för sina intressen. En amerikansk (eller västeuropeisk) intervention i Syrien (bombningar eller marktrupper) skulle vara en katastrof för Syrien. Ett militärt ingripande skulle mötas av ett desperat motstånd från de minoriteter som redan idag förlitar sej på Assadregimen som den enda (om inte den ideala) garanten mot islamistisk diktatur och undergång. Och hur skulle en imperialistisk ockupation kunna vara garanten för progressiva förändringar?

Vi har facit från Afghanistan och Irak. Dessa invasioner iscensattes under täckmanteln av kamp för demokratiska ideal och kamp mot terrorism. I Afghanistan stödde USA för övrigt redan på 80-talet Usama-Bin Laden och andra extrema islamister i kampen mot den Sovjetstödda regimen i Kabul.

Vi som motsatte oss USA:s invasion i Irak hånades med samma argumentation som idag används mot oss från vännerna av intervention i Syrien. Hur gick det i Irak?

Idag bombar USA Islamiska Staten, inte utifrån några som helst demokratiska ideal eller av omsorg om Islamiska Statens offer. Islamiska Staten utgör ett hot mot USA-intressen och upplevs som möjlig att besegra utan allt för högt pris. Därför bombar man.

USA har i decennier stött de wahabitiska prinsarna i Saudiarabien vars lagar inte skiljer sej kvalitativt från de som I.S. tillämpar. USA stöder idag de saudiarabiskt ledda bombningarna i Jemen.

Och låt oss komma ihåg att det är USA:s allians med dessa reaktionära arabregimer och USA:s uppbackning av projektet Israel som är en av de grundläggande faktorerna bakom folkens svåra situation i Mellanöstern. Imperialismens behov av olja och militärstrategiska positioner har hållit folken nere.

Genom sina drönarattacker som skördar massor av civilas liv och genom sitt koncentrationsläger på den av USA ockuperade delen av Kuba (Guantánamo) visar USA-imperialismen hur mycket mänskliga rättigheter och demokrati är värda när deras egna intressen ska främjas.

Att lösningen på det syriska folkets lidande skulle vara denna makts direkta militära ingripande är en absurd tanke.

Ännu konstigare blir det när man formulerar det som att ”omvärlden” eller ”det internationella samfundet” svikit genom att inte ingripa. Här klumpar man klasslöst ihop de imperialistiska regeringarna med hela folken i väst. Vi arbetare sitter inte på några positioner där vi kan använda några statliga maktresurser. Men vi kan organisera solidaritet. Vi kan skicka pengar till humanitärt stöd. Vi kan verka för att syriska flyktingar tas emot. Vi kan mobilisera mot

EU:s stängda gränser som leder till att tusentals dör på medelhavet. Och vi kan mobilisera mot imperialistisk intervention.

Saleh Muslim Muhammed, ordförande i kurdiska Demokratiska enhetspartiet (PYD) i Syrien

Men för att kunna stödja det syriska folket i den akuta och avgörande frågan om eldupphör krävs det dels en stark organiserad kraft i Syrien som förmår resa den, dels att vi här har en kraft som kan stödja den. Miljoner syrier är i dag på flykt och har därmed "röstat med benen". För dem framstår uppenbarligen inte fortsatt väpnad kamp som vägen framåt. Den sekteristiska våldsspiralen måste brytas. Men det saknas idag en stark organiserad kraft som driver denna linje. Däremot saknas en stark organiserad kraft som driver denna linje.

Heitham Mannaa är idag aktiv i ett projekt med syftet att samla en ny front för vapenvila och förhandlingar. Han har lämnat Samordningsgruppen, men vill gärna ha fortsatt samarbete med den liksom med andra. Han har i en intervju med Aron Lund nyligen uttryckt viss kritik mot delar av Samordningsgruppen. Dels fanns det en strömning inom gruppen som inte pallade trycket från övriga oppositionen, vilket tog sej uttryck i att de liksom folk inom koalitionen inte ansåg att man skulle beteckna al-Nusra som en terrororganisation. En mycket felaktig ståndpunkt enligt Mannaa. Dels fanns det en annan riktning som enligt Mannaa höll för låg profil i kritiken mot regimen. Han menar att t. ex. de arabnationalistiska nasseristerna i Samordningsgruppen var beredda till alltför långtgående kompromisser med regimen av opportunistiska skäl. Mannaa vill hålla fram kurdiska PYD (medlem i Samordningsgruppen) som ett positivt exempel. I de kurdiska norra delarna av Syrien (i dag döpt av kurderna till Rojava) har ett kontrakt för sekulär utveckling och respekt mellan grupperna arbetats fram. Denna sekulära, icke-klanbaserade kraft, med jämställdhet för kvinnan på programmet och ekonomisk/social jämlikhet som ett uttalat ideal, kan inte beskrivas som annat än en hopp- ingivande ljusglimt i den mörka situation som råder.

Den Nationella Koalitionen verkar dock gå på i samma gamla hjulspår.

Vi som hävdar att eldupphör är det nödvändiga steget för att minska det syriska folkets lidande och det nödvändiga steget för att rädda det som finns av progressiva krafter i Syrien har istället inte sällan beskyllts för att vara svikare.

Vi vill snarare hävda att de som förespråkar en fortsatt väpnad konfrontation som för varje dag stärker de mest reaktionära tendenserna på båda sidor är de som sviker det syriska folket.

De som talar om "omvärlden" och "det internationella samfundet" menar i verkligheten statsmakterna. Och det är militär intervention som önskas.

Att inte så få syrier fått att hysa dessa åsikter beror antagligen till inte så liten del på att de såg hur NATO och Golfstaternas styrkor störtade Gadaffi.

Att borgare, liberaler och Muslimska Brödrskapet i Koalitionen kan ropa på militär hjälp och intervention kan naturligtvis förklaras av att dessa krafter inte har någon social omdaning av det syriska samhället som mål. De vill ha bort en regering helt enkelt. Kan amerikanska trupper hjälpa till så är det bra. Dessa krafter är ju inte anti-imperialister, de har inga problem med en allians med Cameron, Clinton och Hollande.

Mera tragiskt är det med Demokratiska Folkpartiet, sprunget ur Syriens Kommunistiska Parti. Vi delger här ett klipp ur en intervju som partiets ledare George Sabra gav till *Svenska Dagbladet* i september 2013:

Varje syrier märker hur USA:s inflytande i Mellanöstern har minskat. George Sabra anser att den republikanske senatoren John McCain, som förespråkade omfattande militära insatser mot Assadregimen, hade varit en bättre president, inte bara för syrierna utan även för USA:s ställning i världen.

Ett tragiskt exempel på hur logiken "fiendens fiende är min vän" kan leda människor snett. Vi har ju i den svenska historien att antal exempel på detta, från Nils Flyg till Jan Myrdal.

En parentes: När det gäller motsättningar mellan olika politiska riktningar i USA, så menar vi naturligtvis inte att det inte finns skillnader. Obamas politik är inte identisk med den republikanska högerens. De senares hatkampanjer mot Obama i inrikespolitiska frågor är inte fejkade. Men när det kommer till stora strategiska frågor (som utrikespolitiken) är den härskande ekonomiska klassens behov och önskemål blytung. En president som vill bryta med den imperialistiska utrikespolitiken måste ha en massrörelse i ryggen. Vi talar om en i det närmaste revolutionär situation. Idag finns inte detta på kartan.

Vänsterns svek

Det som vi framfört i denna text innebär att vi är på kollisionkurs med två olika riktningar inom svensk (och internationell) vänster. Dessa två riktningar kan synas ha diametralt motsatta ståndpunkter, men har en gemensam nämnare. De har anammat logiken "Fiendens fiende är min vän".

Dels har vi de inom svensk vänster som tagit ställning för Assadregimen utifrån resonemanget att regimen står upp för nationellt oberoende mot imperialismen och dess syriska medlöpare. Anhängarna av denna linje (ofta med mao-stalinistisk bakgrund) har för länge sedan lämnat klasstänkande och solidaritet bakom sej. Folket i Deraa reste sej när deras barn arresterades för regeringskritisk graffiti och när obehäpnade demonstranter mejades ned. Syrier hade fått nog av den kvävande diktaturen. Nog av att politiska kritiker fick framleva decennier i regimen fängelsehålor. En regim som också slagit in på en nyliberal privatiseringsväg som ytterligare ökade klyftorna i samhället. Vår fråga till pro-Assad-vänstern blir: Vilken sida står ni på? Proletär internationalism kräver ställningstagande!

Den andra riktningen (vi kan kalla den "Väpnad-Kamp-Förespråkarna") ser förvisso regimen förtryckande karaktär och tar oreserverat ställning för folkets protester. Men sedan verkar man bortse från alla komplikationer. Syriens uppdelning efter religiösa och etniska linjer med en stark segregation. En historia (också närhistoria) av våldsamma konfrontationer färgad av dessa skiljelinjer. Man ser inte hur religionstillhörigheten omedelbart bestämmer hur olika byar och kvarter ställer sej, för eller emot protestmanifestationerna. Man ser inte hur militariseringen av protesterna samtidigt blir en islamisering av dem.

Det är "Väpnad-Kamp-Förespråkarna" som beskyller oss motståndare till militarisering och utländsk inblandning för att vara svikare. Pro-Assad-vänstern ser inte de inhemska sociala och

politiska rötterna till folkets protester. ”Väpnad-Kamp-Förespråkarna” ser inte att en rörelse som började som en folklig protest glider över i ett sekteristiskt krig och att utländska aktörer nu kommer in för att främja sina reaktionära dagordningar.

Väpnad-Kamp-Förespråkarna hävdar att kampen står mellan en familjediktatur och dess apparat på ena sidan och folket på den andra. Men som vi tidigare i denna text visat på är verkligheten betydligt mer komplicerad. Minoriteterna (shiiter, alawiter och kristna) har till dominerande del slutit upp bakom regimen. Detta är ett faktum. Jag har tidigare nämnt filmen ”Syrian Children on the Frontline”. I en sekvens säger ett av barnen: ”*När protesterna började förlorade jag hälften av mina skolkamrater*”. Omkring 50 procent tillhörde alltså familjer som tydde sig till regimen! Med detta i åtanke: är väpnad konfrontation vägen framåt?

I slutet av samma film berättar ett barn att han knappt har några kamrater alls kvar. Resten har nämligen flytt (detta utspelas i Aleppo). Vad säger detta om den väpnade kampen som fortsatt alternativ?

Men det finns naturligtvis grupper av demokratiska väpnade grupper. I filmen *Children of Syria* skildras ju en familj i vilken båda föräldrarna är aktiva i motståndet. Fadern är FSA-kommandant. De försöker mitt i eländet bibringa sina barn en demokratisk och tolerant ideologi (och de verkar lyckas bra). Men filmen visar också hur dessa justa krafter trängs ut av al-Nusra och I.S. och även dödas av islamisterna. Filmerna visar hur barnen tvingas trots föräldrarnas omsorg att leva med död och massakrer runt omkring sej. I filmerna visas också andra som koncentrerar sej på demonstrationer och obehäpnat motstånd och hur även dom dödas. Min reflektion blir: Ja, det finns bra demokratiska krafter, men dessa har ingen chans om det väpnade våldet fortsätter. Det väpnade våldet är Assad-regimens och islamisternas arena. De demokratiska sekulära krafterna behövs så desperat i en framtida kamp för att omvandla Syrien. Kampen för att få till stånd eldupphör är en kamp för dessa krafterns överlevnad. Det är möjligt att vissa av dem som vi kan kalla demokratiska sekulära inom det väpnade motståndet själva vill fortsätta väpnad kamp. Fruktansvärda upplevelser av regimen (och idag också extremislamisternas) terror och övergrepp skapar naturligtvis hat och hämndbehov. Fullkomligt legitima reaktioner. Men strategi kan inte byggas på dessa reaktioner hur legitima och mänskliga de än är. De demokratiska krafterna måste räddas och för det krävs ett slut på skjutandet.

Men att säga att det *finns* sekulära delar av det väpnade motståndet, är inte det samma som att säga att det väpnade motståndet från början var sekulärt och demokratiskt dominerat och senare kapades av islamismen. Vi har i denna text visat på att det väpnade motståndet från början dominerades av en islamistisk tendens. För eller emot det väpnade upproret följde de religiösa gränserna mellan byar och kvarter i städerna. När väl protesterna ersattes av väpnade grupper försvann möjligheten till att ena de socialt förtryckta över sektgränserna. Religion trumfades över klass. Demokratiska sekulära delar av det väpnade motståndet har aldrig dominerat och är idag helt marginaliserat.

De som i väst förespråkar fortsatt stöd till väpnade grupper som står för demokratiska sekulära mål bör för det första precisera vilka de pratar om. Och för det andra (om de kan presentera några sådana grupper) svara på frågan: Menar ni att vägen framåt är att dessa grupper med vapenhjälp (från vem?) ska ta sej an Islamiska fronten, al-Nusra, Islamiska Staten och Assad-regimen?

I Syrien beräknas halva befolkningen vara på flykt, över 4 miljoner av dem utomlands

Nödvändigheten av eldupphör

Vi menar att ett eldupphör måste följas av förhandlingar och att det är idiotiskt att kräva att Assad måste avgå för att förhandlingar ska kunna inledas. Detta krav (att Assad måste bort först) fick en stark uppslutning under konflikten tidigare skede när oppositionens och dess uppbackare verkligen trodde att Assad var på väg att falla. Idag efter 4 års krig ser vi att så inte blev fallet. Assad har förvisso ohjälpligt (och antagligen oåterkalleligt) förlorat kontrollen över stora delar av Syrien. Men de delar han kontrollerar stabiliseras. Om minoriteterna (alawiter, kristna, druser m.fl.) tidigare sökte sej till regimen som en garant mot sunni-islamistisk diktatur så är ju dagsläget ännu mer extremt. Att vänta avhopp från regimen i dessa dagar av permanent hot från Islamiska Staten är rena fantasier.

För socialister är enandet av de arbetande och förtryckta över religionsgränserna en absolut nödvändighet för att nå den grundläggande samhällsomvandling vi eftersträvar. En förutsättning för detta enande är att det väpnade våldet som hela tiden förstärker sekterismen upphör. Även om detta sker i morgon så kommer det att bli en mycket svår process. Varje, år, månad och vecka av våld har förstärkt hatet och misstron. Hade t.ex. Kofi Annans eldupphör fungerat så hade med stor sannolikhet situationen idag varit oerhört mycket bättre. Vi som redan då pekade på nödvändigheten av vapenvila stämplades som svikare. Min förhoppning är att de flesta av dem som stämplade oss nu svikare nu har ändrat uppfattning.

Därför reflekterar inte pläderandet för vapenvila och förhandlingar med Assadregimen någon överslättande attityd mot regimen och presidenten. Vi vet precis vilken typ av auktoritär förtryckarregim vi har att göra med. Vad det reflekterar är en insikt om att väpnad kamp idag leder till att de förtryckta fortsätter att splittras efter religionsgränser.

De som kräver att Assad först måste avgå (som Koalitionen) har inte de förtrycktas enande och en radikal samhällsomvandling på sin dagordning. De vill bara byta regering.

Men observera att den process vi förspåkar ingalunda blir lätt, (kanske inte ens kommer att lyckas även om skjutandet skulle upphöra imorgon) detta p.g.a. att våldet så länge fått fortsätta, och förstört så oerhört mycket.

Den frånvarande länken

När protesterna i Syrien bröt ut våren 2011 gjorde de det i ett land med en regim som inte tillåtit någon oberoende opposition, ett land där massorna saknade erfarenhet av självorganisering. Detta gällde för flera av de länder som den arabiska våren manifesterades i. Den arabiska våren väckte stor glädje, stora förhoppningar och stora illusioner. Inte bara i de berörda länderna utan bland människor över hela jorden. En illusion var att framtidens omvälvningar inte behöver organisation utan enbart facebook och bloggare. I Egypten fick denna illusion en första smäll när Muslimska Brödrskapet vann valet p.g.a. av mångårig organisering och social förankring. En andra smäll fick den när militären visade vilka som verkligen hade kontrollen när Muslimska Brödrskapet störtades.

Den arabiska vårens öde har gett oss en smärtsam lektion i att det inte finns någon genväg som kan ersätta de arbetande massornas egen organisering. Facklig organisering och framförallt politisk och ideologisk. Den demokratiska socialistiska organiseringen är en nödvändighet. Arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk. Kan bara vara dess eget verk. Saknas de arbetandes självorganisering hamnar de istället under andra krafters kontroll. I Syrien hade Baathpartiet under sin tidigare tid haft ett stöd bland fattiga bönder och arbetare. 2011 var detta stöd eroderat genom partiets diktatoriska uppträdande, genom korrruption och privilegier och nyliberala ”reformer”. Men det fanns en kraft utanför Baathpartiet som hela tiden var närvarande i massornas liv: Moskén och Islam. Under 2000-talets första decennium hade dessutom denna kraft allt mer vridits i salafistisk riktning. I frånvaron av folkliga organisationer var dessutom familj, släkt och klan enheter som åtnjöt lojalitet och där tillhörighet manifesterades. Och dessa enheter var knutna till olika religiösa identiteter: Sunni, alawiter, shia, kristna. När striderna började var det därför efter dessa demarkationslinjer som folk formerade sej. Kriget skärper hela tiden denna formering efter sekteristiska religiösa linjer. Kriget föder den reaktionära utvecklingen. När detta skrivs ser jag samtidigt att Islamiska Staten intagit ett palestinskt bostadsområde i Damaskus. Det är den 2 april 2015. I förrgår tog Djabat al-Nusra regionshuvudstaden Idlib. Det syriska folkets lidande tycks oändligt.

Det finns dock ljuspunkter. Jag nämnde tidigare att det i de kurdiska områdena i norra Syrien (Rojava), där det kurdiska PYD (Demokratiska enhetspartiet) dominerar, har ingåtts ett kontrakt där sekularism stipuleras och respekt mellan grupper garanteras.

PYD har ju nära relationer med Kurdistans Arbetarparti (PKK) i Turkiet. PKK (och säkert också PYD) är inne i en process där man lämnar sina tidigare närmast stalinistiska traditioner och närmar sej idag en demokratisk frihetlig socialism. PYD har upprätthållit medlemskap i Samordningsgruppen och hållit Koalitionen på armslångt avstånd. Man har avvisat Koalitionen militarisering och minimerat våldet till rent självförsvar. Situationen i norra Syrien ger en glimt av vad som kan göras när det finns en organisation som organiserar massorna. Som ett verkligt ljus i mörkret måste det heroiska kurdiska motståndet mot Islamska Staten i och runt Kobane framhållas, speciellt de kvinnliga styrkorna fantastiska framgångar som kan komma att inte bara stoppa I.S. utan även leda till dramatiska förändringar i kampen mot patriarkalt förtryck.

Våld och politisk kamp

Precis som den arabiska vårens och Syriens historia lär oss nödvändigheten av demokratisk socialistisk organisering så bör den leda oss till att reflektera över våldets roll.

Vi måste inse att kriget är förtryckarnas hemmaplan. Vi bör alltid eftersträva en politisk kamp så fri från våld som möjligt. Arbetarklassen och de förtryckta kan tvingas till väpnat självförsvar. Men vi måste i så fall medvetet sträva efter att minimera våldet och förkorta det. Krig brutaliserar alla, även ”den goda sidan”.

Både den ”pro-Assadiska vänstern” och ”Väpnad-Kamp-Förespråkarna” har under åren som kriget rasat tyvärr visat på en deprimerande lättsinnig inställning till våldet och människors lidande. Därför måste vi också tala om en kris för vänstern, i skuggan av den ohyggliga katastrof som stavas Syrien.

Om Syrien på marxistarkiv.se

Här följer ett urval artiklar om Syrien som finns på Marxistarkivet. Vi har begränsat oss till att ta med texter av två Syrien-specialister som noga bevakat händelseutvecklingen i regionen. Lägg dock märke till att artiklarnas betydelse ligger i det sakliga, faktamässiga innehållet, dvs vi behöver inte dela författarnas alla politiska uppfattningar, värderingar eller slutsatser – dessa framgår av våra egna texter, bl a den debatt som förts om Syrien, främst i Socialistiska Partiet, och som redovisas allra sist nedan.

För en mer komplett artikellista, se Syrien under [Aktuella frågor](#). Även de följande texterna finns tillgängliga där.

Patrick Cockburn, irländsk journalist (på brittiska dagstidningen *The Independent*) och författare med Mellanöstern som specialitet. Har skrivit flera böcker om Irak. Under senaste åren har han särskilt följt Islamiska Statens framväxt – hans senaste bok handlar om detta, se [Böcker om Islamiska Staten \(IS\)](#) och [Patrick Cockburn om IS/ISIS - Jihadisternas återkomst](#). På Marxistarkivet finns en hel del artiklar av honom om Mellanöstern. Här följer ett urval av de som rör Syrien (och IS):

[Storbritanniens politik för Syrien har just lidit skeppsbrott](#) (december 2013)

[Svälten i Syrien: Det största krisläget i FN:s historia](#) (december 2013)

[Andra akten för al-Qaida - artikelserie](#) (mars 2014)

[Hur Isis blev den ängvält det är idag](#) (augusti 2014)

[Isis befäster sin ställning](#) (augusti 2014)

[Ett omöjligt krig](#). Om kampen mot Islamiska staten (september 2014)

[Isis och bakgrunden till nya kriget i Mellanöstern](#) (september 2014)

[Islamiska statens framväxt](#) (februari 2015)

[Kriget med Isis: Syriens president spelar högt med svaga kort](#) (februari 2015)

Aron Lund, författare till böckerna *Drömmen om Damaskus* och *Syrien brinner* (se [Syrien brinner – två bokrecensioner](#)), är Sveriges främsta expert på Syrien. Här följer en lista med artiklar av honom:

[Revolutionärerna: ”Allt skulle vara rött”](#) (ett kapitel ur boken *Drömmen om Damaskus*)

[Islamiska frontens politik](#) (januari 2014)

[Om Fria Syriska Armén](#) (mars 2014)

[Kriget i Syrien – den politiska geografien. En intervju med Fabrice Balanche](#) (januari 2015)

[Varför segern i Kobane är viktig](#) (februari 2015)

["Vi måste få ett slut på detta smutsiga krig" - Intervju med Heitham Manna](#) (mars 2015)

[Att åka eller inte åka? Den syriska oppositionen och mötena i Paris, Kairo och Moskva](#) (april 2015)

Debatt om Syrien

Som framgår av Peter Widéns text så har det i Sverige förekommit en ganska omfattande debatt om Syrien. Här följer en förteckning med artiklar och artikelsamlingar som rör detta:

[Syrien – kommenterad artikelsamling](#) (januari 2013)

[Syriendebatt vintern 2013](#) (mars 2013)

[Syrien och Socialistiska Partiet](#) (november 2013)

[SP-debatt om Syrien](#) (november 2013)

[Nej till innehållslöst vapenskrammel – Syrien och vänstern](#) (november 2013)

[SP-debatten om Syrien går vidare - artikelsamling](#) (december 2013)

[Synpunkter på FI:s Syrien-resolution](#) – en kritisk genomgång (april 2014)

Den sista debattartikeln ovan är från april 2014. Sedan dess har en hel del hänt. Här bör särskilt nämnas Islamiska Statens stora framgångar i Syrien och Irak. Om detta se följande:

Walead Farwana: [Islamiska statens historia](#)

och följande artikelsamlingar:

[Vänsterpress om Islamiska staten](#) (september 2014)

[Vänsterpress om Islamiska staten, Irak och Syrien](#) (september 2014)